

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**10-14 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA TELEVİZYON BAĞIMLILIĞI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Yakup BALANTEKİN

BURSA 2009

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**10-14 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA TELEVİZYON BAĞIMLILIĞI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Yakup BALANTEKİN

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Asûde BİLGİN**

BURSA 2009

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda 700634004 numaralı Yakup BALANTEKİN' in hazırladığı "10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı,/...../ 20... günü - saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Asûde BİLGİN
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Doç. Dr. Aynur OKSAL
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Üye

Yrd. Doç. Dr. Rüçhan ÖZKILIÇ
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Üye

...../...../2009

ÖZET

Yazar : Yakup BALANTEKİN
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : İlköğretim Anabilim Dalı
Bilim Dalı : Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : xii + 65
Mezuniyet Tarihi : /.... / 2009
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Asûde BİLGİN

10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma

Televizyon yayınları, çocukların gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Televizyon yayınları, çocukların kişilik gelişiminde önemli bir unsur olduğundan önemsenmelidir. Çocuklar geleceğimizi şekillendireceği için ülkemiz için çok önemlidirler. Televizyon yayınları önemini, üzerinde etkili olduğu çocukların öneminden almaktadır. Televizyonun çocuklar üzerinde olumsuz etkileri birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmada 10-14 yaş arası çocukların televizyona yönelik tutumlarını ve bağımlılık düzeylerini ortaya çıkaracak bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışma sırasında betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Ölçeği geliştirmek için öncelikle madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzu altmış cümleden oluşmaktadır. Cümleler araştırmacı tarafından yazılmış ve eğitim psikolojisi alanında dört akademisyene sunulmuştur. Akademisyenlerin önerileri doğrultusunda on dokuz cümle ölçekten çıkarılmıştır. Kırk bir maddeden oluşan ölçek Bursa'nın İnegöl ilçesinde bulunan Şakir Lakşe İlköğretim Okulunda dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta eğitim gören öğrencilerden elverişli örnekleme yöntemiyle seçilen bir grup öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama biçiminin güvenilirliğe etkisini ortaya koymak için, uygulama; birincisi ölçeğin öğrencilere dağıtılarak uygulanması şeklinde, ikincisi ise yapılandırılmış görüşme şeklinde olmak üzere iki biçimde gerçekleştirilmiştir. Birinci uygulama 394 öğrenci ile ikinci uygulama ise 150 öğrenci ile yapılmıştır. Uygulamanın ardından güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır. Birinci uygulama için Cronbach Alfa değeri .82 ; ikinci uygulama için Cronbach Alfa değeri .85 bulunmuştur. Yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilen uygulamada güvenilirlik düzeyi daha yüksek çıktığı için diğer analizler bu uygulamanın verilerine uygun olarak yapılmıştır. Son olarak madde analizi

yapılmış ve dört cümlenin daha ölçekten çıkarılması kararlaştırılmıştır. Katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar ile sosyo-kültürel özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bağımlılık, Çocuk, Televizyon, İletişim, Tutum, Kitle iletişimi

ABSTRACT

Author : Yakup BALANTEKİN
University : Uludag University
Main Field : Primary School Discipline
Science Branch : Classroom Teaching
Quality of the thesis : High Licence Thesis
Number of pages : xii + 65
Date of graduation : /.... / 2009
Advisor of the thesis : Prof. Dr. Asûde BİLGİN

A Research OnTelevision Dependency of Children Between Ages of 10-14

TV broadcasting has an important role on children's development. TV broadcasting must be considered as an effective element on children's personality development. Children are very important for a country because they will shape the future. As TV effects them then it and its impact has to be observed carefully. Several researches investigated the negative effects of TV. In the present study it was intended to research the TV dependency level of children between the ages 10-14. For his purpose an inventory was designed to be developed. It was tought to reveal the dependency levels and attitudes of children for TV. A descriptive scanning model was used during the study. For developing the inventory at first an item pool was written. This pool was consisted of sixty sentences. These sentences were written by the researcher and they were presented for critique to four academicians who had Ph.D. degree in educational psychology. By the suggestions of these academicians, nineteen sentences have been removed from inventory. The final inventory has been occurred as forty-one items and it was applied to a group of students who were chosen with convenient sample technique among the fourth, fifth, sixth, seventh and eighth classes of the school of Şakir Lakşe İlköğretim Okulu, in İnegöl, where is a district of Bursa city. For revealing the impact of application type on reliability of the inventory; at first the inventory first the inventory was given to the students by paper and pencil. Then it was presented by interview. First application was made by the participation of 394 students and second application made by 150 students. The Cronbach Alpha

coefficient of first application was found as .82, and the second application's Cronbach Alfa value was .85. Because of the higher reliability coefficient of the second application, the analysis was done according to these data. Finally, after the taking out of four items the inventory was decided to be ready as having 37 items. It was investigated a significant difference between the the mean scores of the students who had from the inventory and several socio-cultural features and It could not find a meaningful relationship.

KEY WORDS

Dependency, Child, Television, Communication, Attitude, Mass Media

ÖNSÖZ

Bu çalışmada ilköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin televizyona yönelik tutumlarını ve televizyona bağımlı olup olmadıklarını saptayan ölçek geliştirmek amaçlanmıştır.

Araştırma sürecinde konu alanı taranmış, cümle havuzu oluşturulmuş ve uygulama gerçekleştirmiştir. Bütün bunlar yapılırken birçok kişiden destek alınmıştır.

Bu araştırmanın sonuca ulaşmasında, araştırmanın her aşamasında desteklerini yanımda hissettiğim Prof.Dr.Asûde BİLGİN ve Yrd. Doç. Dr. Hülya KARTAL hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın uygulama kısmını gerçekleştirdiğim Şakir Lakşe İlköğretim Okulu yöneticilerine, çalışmalarımnda sabırla bana yardımcı olan öğretmen arkadaşlarıma ve araştırmaya katılan bütün öğrencilere teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın her aşamasında yanımda olan anneme ve babama, kardeşlerime, eşime ve araştırma aşamasında hayatıma giren kızım Zeynep'e teşekkürlerimi sunarım.

Bursa, 2009

Yakup BALANTEKİN

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	VIII
KISALTMALAR.....	X
TABLolar.....	XI

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.1. Konu İle İlgili Araştırmalar.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	20
1.3. Araştırmanın Önemi.....	21
1.4 Sayıtlar.....	22
1.5. Sınırlılıklar.....	23
1.6. Tanımlar.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM.....	25
2.1. Araştırma Modeli	25
2.2. Veri Toplama Aracı.....	25
2.3. Evren ve Örneklem	27
2.4. Veriler ve Toplanması.....	28
2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUM	34
3.1. Güvenilirlik Analizi.....	34
3.2. Geçerlilik.....	35
3.3. Ölçüt Olarak Kullanılacak Puanların Hesaplanması.....	36
3.4. Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi.....	37
3.4.1. İlköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin televizyona yönelik bağımlılık düzeyleri nasıldır?.....	37
3.4.2. Bu öğrencilerin sınıfları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	38
3.4.3. Bu öğrencilerin okul başarıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	39
3.4.4. Bu öğrencilerin cinsiyetleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	40
3.4.5. Bu öğrencilerin internete sahip olma durumu ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	40
3.4.6. Bu öğrencilerin evlerindeki televizyon sayısı ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	41
3.4.7. Bu öğrencilerin kardeş sayıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	42
3.4.8. Bu öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	43
3.4.9. Bu öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
4.1. Sonuç	45
4.2. Öneriler	45
KAYNAKLAR.....	51
EKLER.....	62
EK 1: Televizyona Bağımlılık Ölçeği.....	62
EK 2: Kişisel Bilgi Formu.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	65

KISALTMALAR

Kısaltma

Bkz.
çev.
der.
ed.
p.
s.
ss.
sy.
ts.
v.d.
vb.
vol.
Yay.

Bibliyografik Bilgi

Bakınız
Çeviren
Derleyen
Editör
Page
Sayfa
Sayfadan sayfaya
Sayı
Basım tarihi yok
Ve diğerleri
Ve benzeri
Volume
Yayımları

TABLÖLAR

Tablo 1	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	28
Tablo 2	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı.....	29
Tablo 3	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	29
Tablo 4	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Göre Dağılımı.....	30
Tablo 5	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin İnternete Sahiplik Durumuna Göre Dağılımı.....	30
Tablo 6	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Evlerindeki Televizyon Sayısına Göre Dağılımı.....	31
Tablo 7	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı.....	31
Tablo 8	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı.....	32
Tablo 9	Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 10	Madde Analizi.....	35
Tablo 11	Test Puanları.....	37
Tablo 12	Katılımcıların Bağımlılık Durumları Gösteren Yüzde ve Frekans.....	38

Tablo 13	Katılımcıların Sınıf Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi	38
Tablo 14	Katılımcıların Okul Başarısı İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi	39
Tablo 15	Katılımcıların Cinsiyetleri İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı t Testi.....	40
Tablo 16	Katılımcıların İnternete Sahip Olma Durumuna Göre Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı t Testi	41
Tablo 17	Katılımcıların Evlerindeki Televizyon Sayısına Göre Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi	41
Tablo 18	Katılımcıların Kardeş Sayısı İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi.....	42
Tablo 19	Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi	43
Tablo 20	Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi	44

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanın yaratıcı yeteneklerinin ürünü olan teknoloji toplumsal gelişmenin temelidir (Kaptan 1999). Teknoloji gelişim hızını en çok iletişim teknolojileri alanında göstermektedir. Doğuşundan günümüze birçok iletişim aracının üretilmesine rağmen önemini kaybetmeyen, gün geçtikçe de etki gücünü artıran ve insanlar tarafından en yaygın olarak tercih edilen iletişim aracının televizyon olduğunu söylemek mümkündür.

Televizyon tekniği konusundaki ilk çalışmalar 1873 yılında, İrlandalı bilgin Andrew May tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmadan sonra Alman bilim adamı Paul Nipkow'un resmi dönerken tarayabilen bir araç geliştirmesi televizyon yayınlarına doğru gidişi hızlandırmıştır. Nipkow'un Mekanik Tarama olarak adlandırılan buluşu 1920'lerden sonra uygulama alanına konulmuş, 1923 yılında Amerikalı Jenkins, 1925'de ise İngiliz Logie Baird, Nipkow'un döner diskini kullanarak ilk televizyon deneme yayını gerçekleştirmiştir. İlk düzenli televizyon yayını 1936 yılında İngiltere' de başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde ise düzenli televizyon yayınına başlama tarihi 1939 yılıdır (Mete 1999).

İcadından kısa bir zaman sonra dünyaya yayılan televizyon, ülkemizde ilk defa 1968 yılında hayatımıza girmiştir. Devlet eliyle izleyiciye ulaştırılan yayınlar ancak 1982'de renk kazanmış ve 1986 yılında ise çok kanalla hayatımızda daha çok yer almaya başlamıştır. 1990 yılının sonunda ise fiilen özel kanallar yayına başlamıştır.

Televizyon, bir olguya ilişkin görüntü ve sesin elektromanyetik dalgalarla iletilmesi ve bunların iki boyutlu, sesli, siyah-beyaz ya da renkli olarak izlenmesini sağlayan bir sistemdir (Can 1996). Televizyon bu özelliklerinden ötürü göze ve kulağa hitap etmekte bu da televizyonun diğer iletişim araçlarına göre daha yaygın olarak

kullanılmasını sağlamaktadır. Fransız kumandan Napolyon ‘Benim için bir şema yüz nutuktan üstündür.’ diyerek görselliğin önemini ortaya koymuştur (Lougovay ts, Akt: Sabuncuoğlu ve Tüz 1995). Televizyon programları da görsellik merkezde olmak üzere genellikle sanatsal ve teknik özelliklerin dengeli bileşimlerinden oluşmaktadır. Sanatsal değerler izleyici tarafından daha az anlaşılma ile beraber fikirlerin sunuş şekilleri seyircinin onları nasıl algıladığını etkilemektedir (Yıldız 2006).

Çok eski çağlardan beri insanlar günlük yaşamın sıkıntılarında kısa süreli de olsa kaçarak eğlenmek için çeşitli etkinlikler yapma ihtiyacı hissetmişlerdir (Pişkin 2007). Glasser (1994) hangi yaşta olursa olsun her insanın eğlenme ihtiyacı hissettiğini ifade etmektedir (Akt: Öner vd. 1999). Günümüz insanının büyük bir çoğunluğu bu ihtiyacını televizyon seyrederek gidermektedir. Mete (1999) televizyon yayınlarının izleyicilere yönelik şu amaçları gerçekleştirebilmek için yayınlar yaptığını belirtmiştir. Bunlar;

- 1-Eğitim ve kültür düzeyinin yükseltilmesi.
- 2-Haberleşmek ve bilgi edinmek.
- 3-Hoşça vakit geçirebilmek.
- 4-Eğlendirmek ve dinlendirmek.

Bu amaçları gerçekleştirmek için izleyiciye sunulan yayınlar, zaman içerisinde amaçlarından sapma göstermiştir. Özellikle insanları eğlendirme, onlara hoşça vakit geçirerek dinlendirme amaçları ekseninde yayınlar artarken, eğitsel yayınlar azalmıştır. Haberleşme ve halkı bilgilendirme amacı ise insanların zihinlerine egemen olma eğilimi göstermektedir. İnsanların bilinçlerini biçimlendirme işini kendine görev edinen televizyon kanalları, nicelik olarak artış gösterdikçe nitelik olarak yoksunlaşmaktadır. Televizyon yayıncılığının kâr eksenine oturması bu durumun sebebidir. Televizyon kanallarının amaçları dışında yayınlar yapması televizyonu toplumsal bir sorun haline getirmiştir. Bu sorun toplumdaki bütün bireyleri ve toplumsal kurumları ilgilendirmektedir. Bir bütün olarak her ferdi ilgilendiren bu problemin kaynağını ortaya koyması açısından Doğan Yayın Holding’in 2006 yılında düzenlediği “Trendleri Konuşmak” başlıklı toplantı önemlidir. Medya sermayesinin yeni medya teknolojilerinin kullanımı ve kitle iletişim araçlarının tüketicilerinin tüketim

alışkanlıklarının değişiminin ne tür tehditler ve imkânlar sunduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan bu toplantıda akademik çalışmalarda izleyici, okuyucu, dinleyici olarak ele alınan kitle, tüketici ve pazar olarak değerlendirilmiştir (Yaşın 2005). Medyada etkin olan güçlerin toplumu bir pazar, bireyleri ise tüketici olarak görmesi bu güçlerin, izleyiciye ulaşmasına sebep olan televizyonun masum olamayacağıının göstergesidir. Öyleyse zararlı olabileceği düşünölen televizyon yayınlarına karşı bireyleri koruyucu önlemler alınmalıdır.

Çağımızda, çocuk her zamankinden daha çok korunmaya muhtaçtır. Çocuğun temel korunma yeri olan aile bugün görevini yerine getirememektedir. Çocuğun yaşamında aileden çok diğer çevresel unsurlar etkili olmaktadır. Çalışan anne-babaların eve yorgun olarak gelmeleri sebebiyle çocuklarına yeteri kadar zaman ayıramaması çocukları zaman geçirebilecekleri yeni çevrelere yönlendirmektedir (Johnson ve Johnson 1995). Gelişen teknoloji çocuklara birlikte zaman geçirebilecekleri yeni çevreler yaratmaktadır (Akyüz 1979). Çocuğun teknolojik çevresinin en önemli ayağı televizyonun oluşturduğu çevredir.

Modern toplumun en önemli özelliklerinden biri iletişim araçlarını günlük yaşamda yaygın olarak kullanmasıdır (Cüceloğlu 2006). İletişim teknolojileri bir yandan insan yaşamının kalitesini artırırken diğer yandan da insanları çeşitli sorunlarla baş başa bırakmaktadır (şimşek 1993). Toplumların zihinsel yapılarına hükmeden medyanın (Karaboğa 2008) en önemli unsuru televizyon yayınlarının, topluma yansımaları neticesinde dikkatler televizyona yönelmiştir. Bu yöneliş sonucunda televizyonun etkileri ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır.

Yapılan araştırmalar neticesinde televizyonun bir kitle iletişim aracı olmaktan çok kitlelerin beynini yıkamak için kullanılan bir araç olduğunu (Karaboğa 2008) düşünöenler ortaya çıktığı gibi, televizyonun kitap gibi faydalı bir araç olduğunu (Yörükoğlu 2006) düşünöenler de ortaya çıkmıştır. Televizyon hakkında düşünöelerin çeşitliliği, televizyonun bireye ve topluma etkilerine yönelik bakış açısından kaynaklanmaktadır.

1951 yılında Güney İtalya'daki okuma yazma bilmeyen kişilere okuma yazma öğretme amacı ile kurulan 'Telescola-Televizyon Okulu' projesi amacına ulaşmış ve

1960 yılında, yaklaşık olarak üç buçuk milyon kişi okuma yazma öğrenmiştir. Ancak bu olumlu özelliğine karşın televizyonun çocuklara kötü örnekler sunmasıyla ilgili olarak Prof. Dr. Özcan Köknel yüksek bir binanın çatısından atlayan kızın hikâyesini anlatan ‘Saat Sabahın 9’u ’ adlı diziden sonra iki ay içinde toplam 22 intihar olayının aynı biçimde gerçekleştiğini ifade etmektedir (Kuskun ve Öztunç 2008). Televizyonun olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili verilebilecek bu gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu etkiler televizyonun kullanım biçiminin önemini ortaya koymak için yeterlidir. Televizyon insanlığın yararına, sorumluluk duygusuyla ve sadece izleyicilerin değil en az onlar kadar da program yapımcılarının bu konuda hassasiyetiyle kullanılırsa toplumu geliştirecek, çağdaş uygarlık düzeyine çıkaracak bir araç olacaktır.

Televizyon, sadece zararlı bir araç değildir. Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak kullanıldığında çocuğun dil gelişimini hızlandırma, görsellerden anlam çıkarma becerisini geliştirme, doğru modellerle toplum tarafından benimsenen davranışlar kazandırma gibi faydaları da vardır (İpek ve Bilgin 2007). Bundan ötürü televizyon bütünüyle reddedilecek bir araç değildir. Televizyonun zararları ile mücadele edilmeli, insanlığa faydalı bir araç haline getirilmelidir.

Bu bağlamında izleyiciye düşen görev, televizyonu kontrollü kullanmak ve daha önemlisi ona egemen olmaktır. İzleyiciler bu yaklaşımla televizyonu kullandığında yayıncılar da kendine çekidüzen vermek zorunda hissedeceklerdir.

Televizyon izleme davranışı, televizyon kontrollü kullanılmadığında alışkanlık haline dönüşerek yetişkin ve çocuklar için vazgeçilemez bir eğilim haline gelmektedir. Bu eğilim süreç içerisinde televizyona yönelik güçlü bir bağlılığa dönüşerek televizyona yönelik tutumu etkilemektedir.

Oppenheim (1992) tutumu bir bireyin herhangi bir objeye karşı olumlu ya da olumsuz tepki gösterme eğilimi olarak tanımlamıştır (Akt: Güven ve Uzman 2006). Televizyondan izlenen yayımlar çocukların herhangi bir psikolojik ihtiyacını giderdiğinde onu mutlu ederek televizyona yönelik olumlu tutum geliştirmesine sebep olmaktadır. Televizyona, bütün etkilerini görebilecek yüksek bilgi düzeyinden bakabilen bireyler, televizyonun şimdi ve gelecekte olası olumsuz etkilerini gördükleri için televizyona yönelik bilinçli bir tutum geliştirmektedirler. Burada televizyonun

etkilerini her yönüyle görebilen bireyler, çocukların televizyona yönelik tutumlarının bilimsel gerçeklere dayandırılmasını sağlamak için çocukların televizyona yönelik tutumlarında değişimi sağlamalıdır. Bireylerin tutumlarının değiştirilmesinin en önemli basamağı da, bireyin bir nesne ya da objeye karşı tutumunun belirlenmesi ve yoğunluğunun tespit edilmesidir. Bu da bir ölçme aracıyla mümkündür. Televizyonun etkilerine yönelik yapılan birçok araştırma sonuçlarının kullanılabilir olması ve çocukların televizyona yönelik tutumlarının değiştirilmesinde kullanılabilmesini sağlamak amacıyla çocukların televizyona yönelik tutumlarını ve yoğunluğunu tespit edebilecek bir ölçme aracının geliştirilmesi ihtiyacı hissedilmiştir. Bu ihtiyacı gidermek adına bu çalışma yapılmıştır.

1.1. Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Yaşadığımız yüzyılda günlük zaman dilimlerinin önemli bir bölümünü medya ile etkileşim halinde geçiren bireyler, giderek artan medya mesajlarına maruz kalmaktadır (Kırcal ve Kartal 2009). Bu mesajların yaygın olarak sunulduğu televizyon kanallarının amacı seyirci kitlesinden en büyük payı almaktır. En çok seyredilen kanal olup en büyük geliri elde ederek kamuda en büyük güce sahip olmak için yapımcılar her türlü içerikte yayını meşru görmektedirler. Bu anlayış ile yapılan yayınlar zaman içinde birey ve toplum bazında yıkıcı etkiler göstermiştir. Bu yıkıcı etkiler kendini en çok çocuklar üzerinde hissettirmiştir. Televizyonun bu etkilerini ortaya çıkarmak için dünyada ve ülkemizde birçok araştırma yapılmıştır.

Dünyada çocuk ve çocuk yayınları üzerine ilk araştırma 1930 yılında Amerika'da Boston'da yapılmıştır. Bu araştırma 622 okul çağı çocuğu üzerinde gerçekleştirilmiş ve 'Televizyonun Çocuklar Üzerinde Etkileri' ölçülmeye çalışılmıştır. 1955 yılında İngiltere'de, 1957 yılında Japonya'da, 1958 yılında Kanada'da 1960 yılında Fransa'da çocuk hedef kitlesini ele alan ilk araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de ise radyo-televizyon yayınları konusundaki ilk izleyici araştırmaları 1974 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu tarafından gerçekleştirilmiştir (Mete 1999).

Bahsedilen araştırmaların öncülük ettiği televizyon konulu araştırmalar, televizyonun olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarmak, bu etkilerin kaynaklarını

açıklamak, birey ve toplumda oluşan problemlere çözüm üretmek adına katkıda bulunarak karanlık noktaların aydınlatılmasını sağlamıştır. Bu araştırmalar özellikle televizyon karşısında en savunmasız olan çocuklar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Kentleşme ile birlikte yaygınlaşan betonlaşmanın etkisiyle evlere hapsolan ve oyun alanlarından mahrum kalan çocuklar çaresizce televizyonun karşısında çocukluğunu yaşamaya çalışmaktadır. Medyatörlerin verdiği rekabet mücadelesi neticesinde evlerine ulaşan televizyon programları ile büyüyen çocukların davranış ve inanışları Elenor Maccoby'ye göre bu programlar ile şekillenmektedir (Akt: Sungur 2008). Televizyon çocukların tutum ve davranışlarını etkileme ve değiştirmenin en etkili araç ve yöntemlerine sahip durumuna gelmiştir (Arslan 2008). Televizyon bunu çocuğun davranışlarını, istedik yönde şekillendirilecek bir bal mumu gibi gören 18. yüzyıl anlayışıyla gerçekleştirmektedir (Binbaşioğlu 1995). Çocuğun doğasını göz ardı eden, onun gelişim özelliklerini ve toplumun bir parçası olduğunu hiçe sayan bu anlayış, bugün televizyon programcıları tarafından çocukluğun yitirilmesi adına rekabet halinde devam ettirilmektedir. Yitirilen çocukluk herkesin geçirdiği bir yaşam evresidir. Bu anlamda çocukluk evrensel olması gerekirken, iletişim teknolojilerinin etkisiyle değişik toplumlarda, değişik dönemlerde, hatta aynı toplumun değişik kesimlerine bakıldığında bu kavrama değişik anlamlar verildiği görülmektedir. Bu durum çocukluğu toplumda anlam kazanan bir kavram haline getirmiştir (Tan 1989). Çağımızda, çocukluk kavramının anlam kazanmasında televizyon yayınlarının etkisi büyüktür. Ailelerin çocuklarının televizyon izleme davranışı ile ilgili gösterdikleri yanlış tutumlar da bu durumu tetiklemektedir.

Televizyonunun ebeveynler ve çocuklar tarafından yanlış kullanımını, Cesur ve Paker tarafından yapılan Çocukların Televizyon Programlarına İlişkin Tercihleri araştırması ile RTÜK tarafından yapılan İlköğretim Çocuklarının Televizyon İzleme Eğilimleri araştırması ortaya koymaktadır. Cesur ve Paker tarafından yapılan araştırmaya göre çocukların tercih ettikleri programlar arasında dizi filmler % 30'luk bir payla ilk sırada yer almaktadır (Cesur ve Paker 2007). Yine RTÜK tarafından yapılan araştırmanın bulgularına göre araştırmaya katılan öğrenciler arasında çocuk programlarını izleme oranı %44.6 iken dizi filmleri izleme oranı % 70'tir. Bu araştırma

sonuçları ortaya koymaktadır ki çocuklar televizyonda yalnız çocuklara yönelik hazırlanan programları değil, aynı zamanda yetişkinlere yönelik programları da izlemektedirler. Yetişkinlerin çocuk programlarını izlememelerinin öğrencileri yetişkinlerin izlediği programları izlemeye mahkûm ettiği (Erjen ve Çağlayandere 2006) bu araştırmada ortaya çıkmaktadır. Yetişkinlere sunulan programların % 90'ının şiddet unsurunu içerdiği ve çocukların da bunların çoğunu izlediğini (Yanık 1994, Akt: Künüçen 2004) düşündüğümüzde televizyonun yanlış kullanıldığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Çocukların yetişkinlerin izledikleri programları izlemeleri çocukluk ve yetişkinlik arasındaki farkı ortadan kaldırmakta ve çocukları minyatür yetişkinler haline getirmektedir (Yıldız 2004).

Onların önce oyunlarını, giyeceklerini, yiyeceklerini ellerinden aldık. Çocukluklarına dair anılardan yoksun, hepsi birer internet kurdu oldular. Sokaklarda düşmeden, herhangi bir hayvana dokunmadan büyüdüler, kedileri ve köpekleri televizyondan sevdiler. Saklambacın, körebenin tadını bilemediler. Biz onların elinden çocukluklarını aldık ve onlara sınırlı, çerçeveli, yapay bir dünya sunduk. Yaratıcılıkları engelledik itaat etsinler diye. Bizler farkında olmadan “küçük bizler” yetiştirdik. Neden böyle yaptık? Küçük kadınlar ve adamlar yarattık (Eraslan 2005).

Aile, çocuk için önemli ve ilk sosyal deneyimlerini edindiği ortamdır (Yörükoğlu 2000). Bu bağlamda ailelerin çocuklarını televizyona karşı yönlendirme biçimi önemlidir ve bu genelde ebeveynlerin televizyona yönelik kendi tutumlarıyla ilgilidir (Warren 2005). Ebeveynler televizyona bir tutkuyla bağlandıklarında, televizyonu çocuklarını avutmak için bir araç olarak gördüklerinde ister istemez çocukları da televizyon yayınlarının büyüdü dünyasına kendilerini kaptırmaktadırlar. Bunun bir sonucu olarak da, altı yaşına gelen hemen hemen her çocuk televizyon izleme alışkanlığını kazanmaktadır (Künüçen 2004). Bu alışkanlıkla çocuklar tertemiz duygularını, benliklerini ve hayallerini televizyonun etkilerine açık bir duruma getirmektedirler. Ana babalara düşen görev açılışından kapanışına ekran karşısında oturma alışkanlığını bırakmaktır. Aileler kendilerini bu gereksiz bağımlılıktan kurtardıkları ölçüde çocuklarını da bu bağımlılıktan koruyabileceklerdir (Akyüz 1979).

Son yirmi yılda yapılan üç binin üzerindeki araştırma sonuçları televizyon yayınlarının çocukların tutum ve davranışlarını etkilediğini ortaya koymaktadır (Smith 2008). Televizyondaki yayınlardan çocukların etkilenme oranının yaşa, izlenen programlara ve günlük televizyon izleme saatlerine de bağlı olduğu tespit edilmiştir. Televizyon yayınları sadece çocukları olumsuz olarak etkilemekle kalmayıp yoğun şiddet ve cinsellik içeren davranışlara karşı duyarsızlığa ve bu davranışların normal olarak algılanmasına yol açtığı bildirilmektedir (Aras vd. 2007).

Çaplı'ya (1996) göre televizyonun çocuklar üzerinde etkileri programların içeriği ve çocukların televizyonu izleme süresi olmak üzere iki unsura bağlıdır (Akt: Sungur 2008). Programların içeriği, kahramanların misyonunu, özelliklerini ve davranışlarını belirlediğinden çocuklar için model oluşturmaktadır. Televizyon karşısında zaman geçiren çocuklar gördükleri her şeyden bir şeyler öğrenmektedirler (Esslin 1991). Programlardan öğrenilenler, saldırganlığın artmasında önemli bir yer tutmaktadır (Ayrancı, Köşgeroğlu ve Günay 2004). Araştırmalar, özellikle saldırgan davranışların çocuklar tarafından daha çok taklit edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle çocukların izledikleri filmler özenle seçilmelidir (Erden ve Akman 2000). 20 Kasım 1959'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen Çocuk Hakları Bildirgesinde 'Çocuklar özel olarak korunmalı, yasa ve gerekli kurumların yardımı ile fiziksel, zihinsel, ahlaki, ruhsal ve toplumsal olarak sağlıklı normal koşullar altında özgür ve onurunun zedelenmeyecek şekilde yetişmesi sağlanmalıdır. Bu amaçla çıkarılacak yasalarda çocuğun en yüksek çıkarları gözetilmelidir.' denmesine rağmen ekonomik çıkarlar uğrana bu hassasiyetlerden uzak yayınlar yayınlanmaktadır. Aşağıdaki gazete haberi bu konuda ne denli dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir.

Korku Filmlerine Özendi

İstanbul Cengiz Topel İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencisi Selim Sağlam, kömürlükte asılı halde bulundu. Selim'den bir yaş büyük abisi Salih " Kendimi öldürsem arkadaşlarım cenazeme gelir mi?" diye sorardı. Korku filmlerini izlemeye bayılırdı. Acaba bizi korkutmak için mi böyle yaptı diye düşündük, dedi. Baba Ahmet Sağlam da hiçbir sorunlarının olmadığını, hatta çocuğunun bir türkü yarışmasında birinci olduğunu söyledi.

7 Haziran 2009, Güneş

İntihar, ölmek amacıyla planlı ve kasıtlı bir girişimde bulunmak olarak tanımlanmaktadır (Siyez 2006). Çocukların bir kısmı kendi intiharlarının başkalarında yaratacağı etkiden haz duyarlar (Kaner 1978, Akt: Pişkin 1993). Literatürde en küçük yaştaki intihar girişimine üç yaşında rastlanmıştır. Bu çocuk bilinçli olarak havagazını açarak küçük kardeşleriyle canına kıymak istemiş, kurtarıldığında ise gezmeye götürülmediği için ölmek istediğini söylemiştir (Pişkin 1993). Çocukların intihar girişiminde bulunmasının altında yatan etkenlerden biri de yakınlarından öç alma duygusudur. Yaşamın ve ölümün anlamını ve önemini anlayabilecek olgunlukta dahî olmayan, kendi isteğini kabul etmedi diye ona acı vermek için kendine en büyük acıyı reva görece kadar masum düşünen çocukların televizyon yayınlarında ölümü defalarca izlemesi çocukların medyaya kurban olarak sunulduğunun ifadesidir.

Çocukluk yılları bireyin yetişkinlikte ulaşabileceği zihinsel düzeyi ve toplumsal olgunluk düzeyinin sınırlarının çizilmesinde önemli bir yere sahiptir. Birey için önemli olan bu dönemde çocuk artık fiziksel ve zihinsel olarak yeni şeyler öğrenmeye hazırdır. Özellikle bu dönemde yetişkin dünyasına karşı merak zirvededir (Erden ve Akman 2000). Çocukların yetişkin yaşamını merak ettiği bir dönemde televizyonda kontrolsüz bir biçimde sunulan yaşam olaylarını izlemeleri çocukların kendinden beklenmeyen davranışları göstermelerine sebep olmaktadır. Özellikle cinayet, hırsızlık, kapkaç gibi bireye ve topluma zararlı davranışların televizyonda adım adım ve tekrar tekrar gösterilerek çocukların dikkatinin buna çekilmesi saldırgan davranışların çocuk kitlesine öğretiminin örneğini oluşturmaktadır.

Televizyon ile dost olan, kültürel anlamda yeterli olmayan, eleştirel düşünemeyen çocukların, her türlü yanlış telkine ve yönlendirmeye müsait ve korunmasız olduğu açıktır. Doğru ile yanlış henüz tam olarak ayırt edemeyen, çoğu zaman gördükleri ve öğrendiği yeni kavramlara ilgi duyan çocuklar, farkında olmadan televizyonun etkisi altına girebilmektedir. Hayatımızı biçimlendiren, aynı evde yaşadığımız insanlarla bile bağımızı koparan (Sırım 2005) televizyon hakkında Harvard Tıp Fakültesi 'Medya ve Çocuk Sağlığı' bölümünün yaptığı araştırmaya göre televizyon çocukları az arkadaş ve çok şiddete yönlendirmektedir (Altunç 2008).

Şiddet eğiliminin yakın çevreye mi yoksa televizyona mı bağlı gerçekleştiğini anlamaya yönelik bir çalışmada eğilimin sebebinin televizyona bağlı olduğu görülmüştür (Özer 2005). Yengin, (1997) Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri hastanelerinde tedavi gören çocukların rahatsızlıklarının büyük çoğunluğunun şiddet, kan, istismar vb. görüntüler içeren televizyon yayınlarından kaynaklandığını ifade ederek televizyon yayınlarına dikkat çekmiştir (Künüçen 2004).

Gerçekte bu konuda klasik sayılan çalışma Bandura tarafından gerçekleştirilmiştir. 1961'de Albert Bandura ve arkadaşları televizyonun saldırganlığı artırıp artmadığı ile ilgili deney yapmışlardır. Bu deneyde çocuklar bir yetişkini, basit oyuncaklar ve şişirme bir bebekle oynarken seyretmişlerdir. Deneysel koşullardan birinde, yetişkin yaklaşık bir dakika için basit oyuncakları toplamakla işe başlamış ve sonra dikkatini şişirme bebeğe çevirmiştir. Bebeğe yaklaşarak, onu yumruklamış, ağaç bir çekiçle ona vurmuş, havaya fırlatmış ve odanın içinde orayı burayı tekmelemiştir. Bütün bunları yaparken de "kır burnunu, vur başına, al sana" diye bağırarak çocukların gözleri önünde bu davranışları yaklaşık dokuz dakika sürdürmüştür. Diğer bir durumda, yetişkin sessizce diğer oyuncaklar üzerinde çalışmış ve şişirme bebekle ilgilenmemiştir. Bir süre sonra, her çocuk şişirme plâstik bebeği de içeren bir dizi oyuncakla yirmi dakika yalnız bırakılmıştır. Yetişkini, saldırgan davranışlarda bulunurken seyreden çocukların, onu diğer oyuncaklar üzerinde sessizce çalışırken seyreden gruptaki çocuklardan çok daha saldırgan davrandıkları görülmüştür. İlk grup, bebeği yumruklamış, tekmelemiş, hırpalamış ve saldırgan yetişkinin söylediklerine benzer saldırgan yorumlarda bulunmuştur. Bu çocukların, saldırmaya daha eğilimli oldukları açıkça ortaya çıkmıştır. Taklit süreci içinde daha fazla saldırgan davranış göstermişlerdir (Tobi 2006).

Bandura ve Walters farklı modellerin çocuklar üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu amaçla çocuklardan üç farklı grup oluşturmuşlardır. Birinci grup şiddet içeren çizgi film izlemiş, ikinci grup şiddet içeren film izlemiş ve üçüncü grup ise gerçek yaşamda saldırganlık gösteren bireyleri izlemişlerdir. Deneyin sonunda her gruptaki çocuklara oyuncak bebek verilmiş ve davranışları gözlemlenmiştir. Saldırgan davranış gösterme derecesi çoktan aza doğru sırasıyla çizgi film izleyenler, film

izleyenler ve gerçek yaşamda saldırganlık gösteren bireyleri izleyenler şeklinde sıralanmıştır (Senemoğlu 2005). Bu araştırma, çocukların saldırganlığı doğal sosyalleşme sürecinde öğrendiklerinde saldırgan davranışları daha az gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

İnsanın kişiliğinin şekillenmesinde, duygu ve düşüncelerinin oluşumunda içinde yaşadığı çevrenin özelliklerinin büyük önemi vardır. Çağımızda bu çevreyi oluşturan unsurların en önemlilerinden biri televizyon olduğu için televizyon insan hayatını kavrayan önemli bir araçtır (Özcan 1987). Her çocuk gelişim hızı, öğrenme biçimi, kişiliği, ailesinden ve çevresinden edindikleriyle birbirinden farklı özelliklere sahiptir (Kartal 2008). Özünde herkesten farklı olan çocuk geçirdiği yaşantılar sonucunda ya kendi benliğini korur ya da diğerleriyle özdeşleşerek kendi olmaktan vazgeçer. Çocuğun çevre unsurlarının en önemlilerinden olan televizyon yayınları bilgi, düşünce ve tutum aktarımı yoluyla belirli bir insan topluluğu içinde birbirine benzeyen ve aynılık gösteren yeni insan toplulukları yaratabilir (Can 1996).

Televizyondan bir şeyler öğreniliyorsa, saldırgan davranışlar da öğrenilebilir (Dönmez 1988). Sosyal öğrenme kuramı içerisinde yer alan model olarak öğrenme açısından televizyon çocuklar üzerinde önemli bir yere sahiptir. Bandura, çocukların ve yetişkinlerin televizyon programlarından ve bu programlardaki kahramanlardan davranış ve tutum edindiklerini ifade etmiştir (Erjen ve Çağlayandere 2006). Bandura'ya göre kişi başkalarının davranışlarını gözlemleyerek bu davranışların sonucunu tahmin eder. Eğer sonuç birey açısından olumlu ise davranışa güdülenir. Televizyon filmlerinde özellikle iyilerin hakkını korumak adına saldırganlığa başvurulması ve bunu yapanların kahraman ilan edilerek saygı görmesi çocuklarda 'Eğer sonuç yararlı ise şiddete başvurulabilir.' fikrini doğurabilmektedir. Başarıya götüren saldırgan davranış çocuk tarafından benimsenir ve model alınır. Saldırganlık içeren filmleri izleyen çocukların kötülerini cezalandırmak adına da olsa şiddetin işe yaradığı mesajını alarak saldırganlığı benimsedikleri görülmektedir (RTÜK 1997).

Eğer davranış zarar verme niyetiyle yapılmışsa karşısındakini incitmemiş veya acı vermemiş bile olsa saldırganlık olarak nitelenir (Bilgin 2008). Bu bağlamda türlü türlü saldırganca davranışın televizyon yayınlarında adetâ eğitiminin verilmesi,

televizyonun izleyicisine ve özellikle çocuklara şiddet uyguladığını göstermektedir. Şiddeti öğretmekte şiddettir.

Televizyon sadece çocuklara şiddet uygulayarak onları şiddete yönlendirmekle kalmayıp onun çevresini algılamasını ve olayları anlamlandırmasını sağlayan iletişim becerilerini de etkilemektedir. Çocuğun çevresi ve dünyası ile kurduğu iletişimde hep bir iletişim aracı bulunmaktadır, bunlar; ailesi, arkadaşları, öğretmeni olabildiği gibi kitle iletişim aracı da olabilir (Onur 2008). Çocuk iletişim araçlarından en çok televizyonu kullanmaktadır. Televizyondaki çeşitli yayınları seyrederek bilgilenen çocuk, televizyon programlarının metinlerinden aldıklarını aile üyeleriyle ve akran gruplarıyla olan ilişkilerinde bir iletişim aracı olarak kullanmaktadır (Cesur ve Paker 2007). Bu şekilde televizyon yayınları çocuğun kullandığı bütün iletişim araçlarını etkilemektedir.

Birey doğduğu andan itibaren çevresi ile iletişim halindedir. Birey gelişim özelliklerinin sunduğu sınırlar içinde çevresi ile etkileşime girerek edindiği yaşantılarla öğrenme davranışını gerçekleştirir. Öğrenme bireyin katıldığı her yaşantıda gerçekleşmektedir (Cole 1992). Ancak öğrenme bireyin sadece kendi yaşantıları sonucunda gerçekleşmez. Albert Bandura çocukların en önemli öğrenme yaşantılarının başkalarını gözlemleyerek öğrenme olduğunu ifade etmektedir (Cüceloğlu 2006). Bu sebepten bireyin gözlemlediği yaşantılar aynı zamanda bireyde öğrenmeyi sağlayan unsurlardır. Televizyon izleyicilerine kurguyla aktardığı yaşantılarla onların öğrenme ürünlerini zenginleştirmektedir. Çocuk deneyim ve yaşantılarının az olmasından dolayı çevresindeki olayları gerçeğe uygun olarak tartamaz (Yörükoğlu 2006). Gerçek ile kurguyu ayırt edemeyen çocuk her gün televizyon karşısında gerçek saldırganlığı, gerçek cinselliği ve gerçek terörü seyrederek öğrenir. Yapılan bir çalışmada da; küçük yaştaki çocukların televizyon ekranında gördüklerini, gerçek olarak algıladıkları ve onların doğruluğuna inandıkları belirlenmiştir (Eron vd. 1983, Akt: Aktaş 1997). Bu durum çocukların izledikleri televizyon yayınlarının önemini ortaya koymaktadır.

Ülkemizdeki hemen tüm psikiyatri hekimlerini bünyesinde barındıran Türkiye Psikiyatri Derneği RTÜK tarafından yapılan Televizyon Programlarındaki Şiddet İçeriğinin, Müstehcenliğin Ve Mahremiyet İhlallerinin İzleyicilerin Ruh Sağlığı

Üzerindeki Olumsuz Etkileri konulu araştırmasında RTÜK'ün talebi üzerine televizyon yayınları ile ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır:

“Televizyonun günlük yaşamda gittikçe daha çok yer kaplamaya başladığı, bu nedenle de bireylerin dünyayı kavrayışları ve verecekleri tepkinin belirlenmesi üzerinde her gün biraz daha etkili olduğu, genel kabul gören bir gerçektir. Bu etkililiği nedeniyle televizyon programlarında açık şiddete, günlük yaşamda yer aldığından daha yüksek oranda yer verilmesinin, genel olarak bireylerin ruhsal yönden daha çok travmayla karşılaşmasına yol açmakta olduğu da bilinmektedir. Öte yandan, televizyonun izleyenlere davranış kalıpları oluşturucu etkisi, toplumda bazı davranışların yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Bu durumun, şiddet içeren programların çocukların da televizyon izleyebildiği saatlerde yayımlanmasıyla, çocuklar üzerinde daha da zararlı etkilere yol açacağı kolayca anlaşılabilir. Aynı şekilde, yoğun cinsel ilişki sahneleri içeren programları çocukların izlemesiyle doğacak zarar da tahmin edilebilir. Bu bağlamda, şiddet ve yoğun cinsel ilişki içeren programların, öncelikle çocuklar olmak üzere, izleyiciler üzerinde olumsuz etkileri olduğu kanısındayız.”

Çocuk bağımlılıktan bağımsızlığa, bencillikten işbirliğine doğru gelişir (Yörükoğlu 2006). Çocuk anne ve babasına bağlılıktan kurtulup ayrı bir varlık olma yolunda ilerlerken bazı engellerle karşılaşır (Cole ve Morgan 2001). Televizyon bu engellerin en başında gelir. Özellikle çocukların yetişkinlerin izledikleri yayınları izlememesini sağlamak amacıyla kurulan çocuk kanalları çocukların televizyon karşısında geçirdiği süreyi artırarak televizyon izlemeyi alışkanlık haline getirmektedir. Bu da televizyon izleme alışkanlığının psikolojik bağımlılık haline dönüşmesine sebep olabilmektedir (Kubey 1996).

Ayrıca, çocuklarda; yetişkinlere göre gözlem yeteneği, ilgilerini ve isteklerini eyleme geçirme gibi özelliklerin daha çok olduğu; bireyin toplumsallaşmasının ve geleceğin toplumuna yön vermesi çalışmalarının en verimli olarak öğrenildiği dönemin çocukluk dönemi olduğu bilinmektedir (Dewey 1996). Bireyin kişiliğinin oluşumu sırasında en önemli dönem çocukluk dönemidir. Çocukluk yılları gelişim ve öğrenmenin en hızlı olduğu yıllardır ve bu dönemde edinilen deneyimler çocuğun gelişimindeki temel unsurları oluşturmaktadır (Kartal 2007). Freud 0-6 yaş arasında çocuğun temel kişilik özelliklerinin belirlendiğini öne sürmektedir (Demirel ve Kaya

2003). Çocukluk döneminde birey televizyon programların içeriği ile kendi yaşamları arasında bağ kurar (Rogge 1989). Kendisi ile benzer durumda olanların davranışları çocuğa örnek teşkil eder ve çocuğun kendi problemlerini çözmede model oluşturur. Özellikle televizyonda izlediği model, davranışlarıyla başarı elde ettiyse, bu çocuk tarafından daha çok taklit edilecektir.

Televizyon yayınları, insanların zamanının çoğunu kendisiyle geçirmesine sebep olduğundan, insanları birçok şeyden mahrum etmektedir. Zamanının çoğunu televizyon karşısında geçiren izleyici yapması gereken bazı şeyleri yapmıyor demektir. Televizyon ilk çıktığında yaygın olmadığından insanlar televizyon izlemek için birbirlerini ziyaret ediyorlardı. Bu da toplumsal ilişkileri güçlendiriyordu. Ancak televizyon yaygınlaştıktan sonra uzakları yakınlaştırırken yakınları da uzaklaştırmaya başladı (Çakır 2005). Televizyon yayınlarından ötürü insan ilişkileri zayıflama sürecine girmiş ve komşu, akraba ziyaretleri azalmıştır. Bu da toplumsal yapıdaki birlik ve bütünlüğün zayıflamasına sebep olmuştur.

Bunun dışında uzun süre televizyonun izlemenin okuma alışkanlığını engellediği bir gerçektir (Yapıcı 2006). Kitap okumanın bir alışkanlık haline gelmesi özellikle çocukluk döneminde olmaktadır (Sever 1993). Kitap okuma alışkanlığı için kritik bir zaman olan çocukluk döneminde çocukların zamanın çoğunu televizyon programlarıyla geçirmesi anlama, kavrama, hatırlama, değerlendirme ve eleştirme gibi zihinsel süreçleri gerektiren okuma oranını ülke genelinde düşürmektedir. Son zamanlarda konusunu kitaplardan alan dizilerin yaygınlaşması da kitaplara ilgiyi azaltmaktadır. Özellikle daha fazla düşünme, tartışma, eleştirme, öğrenmede aktif olma ve araştırma becerilerini benimseyen eğitim anlayışının egemen olması için eğitimde yapılan değişiklikler ile televizyonun daha az okumaya sebep olması çelişmektedir. Bu da eğitimin toplumsal gelişmeyi sağlama işlevini yerine getirmesine engel olmaktadır. Bilgi toplumu olmanın en önemli basamaklarından biri olan okuma davranışına televizyonun engel olması toplumsal gelişmeyi yavaşlatmaktadır. Eleştirel düşünce bilgi üretimini sağlayan en büyük güçtür (Seferoğlu ve Akbıyık 2006). Az okumaya bağlı olarak ortaya çıkan eleştirel düşünememe, bireyin bilgi düzeyini etkilemekte ve

araştırma becerilerinden yoksunluk ve zihinsel pasiflik ile birleşince bireyi televizyonun olumsuz etkilerine karşı daha açık duruma getirmektedir.

Çocuklar açısından bir diğer problem de televizyonun oyun için ayrılan süreyi azaltmasıdır. Çocukluk çağında, hayatı tanımak için en keyifli etkinlik olan oyun ve oyuncaklar yaşamın en önemli parçasıdır (Topdal 2008). Sosyal katılımı sağlayarak paylaşma, işbirliği yapma, başkalarının hakkı olduğunu öğrenme ve buna saygı gösterme, iş bölümü yapma ve diğer insanlarla beraber yaşamayı öğrenme gibi değerlerin kazanıldığı oyun etkinliğinin çocuğun hayatında azalması bu değerlerden yoksunluğa sebep olmaktadır.

Televizyon izleyicinin serbest zaman etkinliklerini nasıl geçireceğini etkilemektedir (Aktaş 1997). Televizyon programları insanların oyalanabilecekleri ortamlar yaratarak boş vakitlerin televizyonla değerlendirilmesine sebep olmaktadır (Fiske 2006). Televizyon programları gerçek yaşamdan uzak bir biçimde kurgulanmakta, bu kurgulama yapılandırılırken de daha fazla izleyici kitlesine ulaşabilmek için insanların ilgileri, zaafı ve gerçek yaşamda ulaşamadıkları yaşantılar dikkate alınmaktadır. Televizyonda kendisine sunulan programların dış dünyayı olduğu gibi kendisine aktardığını düşünen izleyici yanılgı içindedir (Ramonet 2000).

Televizyonun etkilere karşı bireylerdeki zayıflık kendini en çok reklâmlara karşı göstermektedir. Ülkemiz gibi genç nüfusun ağırlıkta olduğu ülkeler açısından önemli bir pazarı oluşturan çocuklar, reklâmların önemli bir hedef kitlesi haline gelmiştir. Çok sayıda yerli ve yabancı markalı mal ve hizmet üretici ya da dağıtıcısı firma bu önemli kitleyi reklâmlar yoluyla etkileme çabası içindedir (Karaca vd. 2007). Televizyon karşısında izleyici olan birey, reklâmların etkisiyle tüketici haline dönüşmektedir. Reklâmların bilgi vericiliğinin yeterlilik düzeyinin artması bağıllık ve çekicilik değişkenlerine dikkat edilerek reklâmların hazırlanması bu durumu güçlendirmektedir (Kurtuldu 2008). Son zamanlarda özellikle gençler ve çocuklar üzerinde reklâmların dışında film ya da dizi film kahramanlarını kullanarak tüketim teşvik edilmektedir. Çakırın tespihi, Polat Alemdar'ın yüzüğü, saati ikonlaştırılıp internet ortamında yüksek meblağlara satılmaktadır (Solmaz 2004, Akt: Demir 2007).Televizyon programlarında

markalaştırılan ürünler, izleyici üzerinde reklâmlar kadar etkili olabilmektedir (Herman 2004).

Televizyon programları çocuklar üzerinde eğitim kurumlarından daha etkili olabilmektedir (Çelikten ve Çelikten 2007). Bunun ötesinde televizyon yayınları toplumun gelişmesi ve çağdaş bir düzeye ulaşması için gerekli olan eğitim kurumlarını ve çalışanlarını da etkilemektedir. Amacı sosyal insanı yetiştirmek olan eğitim (Baltacıoğlu 1956) insanı yalnızlaştıran televizyonun, çocuklar üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin yansımalarıyla mücadele etmektedir. Özellikle konusunu, kahramanlarını ve mekânını eğitim kurumlarından alan dizi ve filmler çocukların okul, öğretmen ve yönetici kavramı ile ilgili algılamalarını etkilemektedir.

Televizyon gerçek yaşamdan uzak bir hayat anlayışının insanlar tarafından kabul görmesini amaçlamaktadır (Modleski 1998). Bu amaçla yapılan yayınlar bireyin hayâl dünyasına yerleşmekte ve bireyin yaşama dönük hedeflerini belirlemektedir. Birey kendi gerçeklerinden uzak bir yaşama heveslenerek kendinden öte bir benlik algısına doğru yönelişe geçmektedir. Rogers, bireyin gerçek yaşam olaylarına bağlı olarak oluşan gerçek ben ile bireyin olmak istediği ideal ben kavramları arasındaki farkın artmasıyla bireydeki uyumsuzluğun paralel olduğunu ifade etmiştir (Aydın 1997). İdeal ben kavramının oluşumunda televizyonun etkin olduğu düşünüldüğünde, bireyin iç dünyasında uyumsuzluk yaşayıp huzursuz olmasında televizyonun etkili olduğu söylenebilir.

Televizyon programlarının çocukların benlik algılarına olan etkisine paralel olarak onların benlik algısının önemli bir kısmını oluşturan beden imgelerini algılamalarına da etkisi vardır. Televizyonda sunulan kahramanların tipleri çocukların vücut imgesini etkilemektedir (Kulaksızoğlu 2000). İzmir’de farklı sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerle gerçekleştirilen araştırmada televizyon yayınlarının çocukların güzel beden algılamalarına etkisi incelenmiştir. Araştırmaya katılan 12-16 yaş arası 736 öğrencinin 530’ u kendini kilolu bulmuştur. Buna bağlı olarak çocukların daha gelişim dönemlerinde diyetle başladıkları ortaya konmuştur (Oğuz 2005). Bu bulgular televizyonda sunulan ideal vücut biçiminin çocukların beden imgelerini algılamalarını etkilediği fikrini doğrulamaktadır.

Televizyon, gelişim dönemindeki çocukların ideal bir görünüm, iyi bir eş, mutlu bir hayat ve kolay para kazanma gibi hayata yönelik kavramları gerçeklikten uzak bir şekilde öğretmek gelecekte onları mutsuz bir hayata hazırlamaktadır. Şu an bireyin yaşamış olduğu mutsuzluklar eğer hayata yönelik kavramları algılayış biçiminden kaynaklanıyorsa bunda televizyonun etkisinin varlığından söz edebiliriz.

Televizyon karşısında uzun süre zaman geçirmenin psikolojik etkilerinin yanı sıra fizyolojik etkileri de vardır. Televizyon karşısında hareketsizce zaman geçirmenin aşırı şekilde kilo almaya, beslenme bozukluklarına ve görme bozukluklarına sebep olduğu bilinmektedir. Hancox ve arkadaşları (2004) televizyon izlemenin çocuklar üzerindeki etkisini, çocukların doğumundan 26 yaşına kadar belirli aralıklarla yaptıkları izlemlerle değerlendiren bir cohort araştırması yapmışlardır. Cohort araştırma bir değişkenin olası etkilerini ortaya koymak için belli bir süre etkisi ortaya konmak istenen değişkene sahip olan ve olmayan grupların gözlenmesi şeklinde yapılan araştırmadır. Hancox ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmalarda, çocukluk ve ergenlik döneminde televizyon izlemenin aşırı kilo alma, yetersiz egzersiz yapma, sigara içme ve erişkinlikte kolesterolün artması ile ilişkili olduğu düşünülen rahatsızlıklara sebep olduğu bulunmuş ve aşırı televizyon izlemenin sağlık üzerinde uzun süreli etkileri olacağı sonucuna varılmıştır (Akt: Arslan vd. 2006).

Televizyon izleme süresi de televizyonun etkileri açısından önemlidir. Amerikan Pediatri Derneği bir kişinin bir günde en fazla iki saat televizyon izlemesini önermektedir. Daha uzun süre televizyon izleyen çocuklarda dikkat eksikliği, isteksizlik, huzursuzluk ve saldırganlık görülebilmektedir (Rogge 1989).

Televizyon izleme oranları bakımından daha önce günde ortalama 3,5 saat ile ikinci sırada yer alan Türkiye son zamanlarda televizyona artan rağbet ile 4 saat ulaşmış ve ilk sırada yer alan ABD' yi yakalamıştır (Yapıcı 2006).

RTÜK (2006) tarafından yapılan İlkokul Çocuklarının Televizyon İzleme Eğilimleri araştırması katılımcıların hafta içi günlerde % 46.5 nin iki saat ve üzerinde; hafta sonu ise % 67.3' nün iki saat ve üzerinde televizyon izlediğini göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin televizyonda izlemekten en çok rahatsız oldukları görüntüler sıralamasında 'açık saçık ve çıplaklık içeren görüntüler' % 82.7 ile

ilk sırada yer almaktadır. Aynı araştırmanın yetişkinlerle yapılan uygulamasında anne ve babaların % 55.2' si çocuklarının televizyondan olumsuz olarak etkilendiklerini gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

RTÜK tarafından 2006 yılında yapılan Televizyon İzleme Eğilimleri araştırmasında katılımcıların % 34'ü televizyon yayınlarına güvenmediğini ifade ederken aynı araştırmada hafta içi televizyon izleme süresinin ortalama olarak 5.09 saat olduğu görülmüştür. İnsanların küçümsenmeyecek oranda güvensizlik bildirdiği televizyonu bu yoğunlukta izlemesi televizyon izleme davranışının kontrol edilemez bir hâl aldığını göstermektedir.

Televizyonun birey bazındaki bu etkilerinin en önemli yansıması sebep olduğu, toplumdaki değişimdir. Çağımızda davranışlarımıza yön vermesi gereken en önemli etken bilimdir (Binbaşıoğlu 1988). Ancak televizyon yayınları bunun aksine insanları bilimin nesnelliğinden uzak aktarım bombardımanına tutarak toplumsal yapıyı gerçek dışı temellere dayandırmaktadır. Bu da televizyonu, var oluş amacı dışına çıkarmaktadır.

Kitle iletişim araçları özellikle de televizyon, toplumsal değer ve normların yeniden üretilmesi ve farklılaştırılması işlevini üstlenmektedir. Medya aracılığı ile yaşam biçimleri, düşünme sistemleri, tüketim kalıpları bireylere empoze edilmektedir (Demir 2007). Kitle iletişimi kavramını açıklamak ve tanımlamak için Elisabeth Noelle-Neumann (1974) tarafından geliştirilen Suskunluk Sarmalı Kuramı kamuoyunu ele alan büyük bir kuram olduğundan televizyonun toplum içindeki yerini açıklama noktasında önemli bir yere sahiptir. Kitle iletişimini 'Kamuoyunu belirli şeyleri düşünmeye mecbur etmek.' diye tanımlayan bu kurama göre insanlar bir düşünceyi benimseyecekse öncelikle bu düşüncenin diğerleri tarafından benimsenip benimsenmediğine bakarlar. Eğer toplumun geneli bu düşünceyi benimsiyorsa onlar da benimserler ve bu düşüncenin toplumda geçerliliğinin ölçütü kitle iletişim araçlarında yer almasıdır (Boz 1999). Bu kuram günümüzde televizyonun toplumdaki yerini en doğru biçimde açıklamaktadır. Kamera arkasında oluşturulan gündem ile kamuoyu oluşturulmakta ve insanlar bununla meşgul edilmektedir. İnsanlar bu gündemle hayatlarını devam ettirirken nelerin gözden kaçırıldığını bilmeden, hayata, dünyaya ve birebir kendisiyle

ilgili olaylara televizyon gözüyle bakmaktadırlar. Bu şekilde televizyon yeni bir Türk toplumu oluşturmaktadır.

Türkiye’de nasıl bir radyo televizyon yayıncılığı istendiği sorusunun cevabı nasıl bir Türk toplumu istendiğinin yanıtında gizlidir (Ünlüer 2000). Son yıllarda medyanın gücü toplumun ve toplumla ilişkili kurumların yapılandırılmasında kullanılmaktadır. Medyaya, özellikle de televizyona sahip olmak topluma sahip olmak anlamını kazanmıştır. Televizyonun görevi insanları yönlendirmek değil, onları eğlendirmek, dünyadaki olaylardan nesnel biçimde haberdar olmalarını sağlamak ve toplumsal birliği ve huzuru sağlayacak yayınlar yapmaktır.

Televizyonun etkilerini kontrol altına almak için 20 Nisan 1994’te kurulan RTÜK, göreve başladığı günden beri televizyon yayınlarını gözetim altına almıştır. RTÜK 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’a göre programları değerlendirmekte ve çeşitli yaptırımlar uygulamaktadır. 1994’ten 14 Mayıs 2002’ye kadar ki süre içinde 15 ulusal televizyon kanalı tarafından 141 tanesi uyarıyı, 251 tanesi yayın durdurmayı gerektirecek şekilde 392 kez kanun ihlâl edilmiştir. İhlâl edilen maddeler içinde çocukları ve gençleri zararlı içerikten korumayı amaçlayan “m” bendi 79 kez ihlâl edilerek ilk sırada yer almıştır. 15 Mayıs 2002 ile 28 Mart 2007 yılları arasındaki dönemde, 19 ulusal televizyon kuruluşu, 591’i “uyarı”, 4’ü “özür dileme”, 106’sı “program durdurma”, 19’u “para cezası” ve 6’sı “yayın durdurmayı gerektirecek şekilde toplam 726 ihlâlde bulunmuşlardır. Bu dönemde de çocukları ve gençleri korumayı amaçlayan “z” bendi 201 kez ihlâl edilerek en çok ihlâl edilen madde olmuştur (Baykal 2007). Daha çarpıcı bir sonuç ise aynı dönemde en çok ceza alan televizyon kanallarının en çok reklâm gelirinе sahip olmasıdır. Bütün bunlar yasal olarak suç işleyip ceza alan televizyon kanallarının izleyici tarafından ödüllendirildiğini göstermektedir.

Özyürek (1979), Çocuk Yılı olarak ilan edilen 1979 yılında televizyon yayınlarında çocuk programlarına yer verilme süresi ile ilgili olarak yaptığı bir çalışmada ‘Televizyonun bir kitle iletişim aracı olması çocuklara yönelik yayın yapması için gerekçe sayılmalıdır.’ diyerek televizyonun çocuklara yönelik yayın yapmamasından yakınmaktadır. Bu bakış açısı televizyonun insanların eğitiminde

kullanılacağı ile ilgili bir umudu ifade etmektedir. Ancak geçen yaklaşık otuz yılın ardından bırakın çocuklara yönelik yayınlara televizyonlarda yer verilmesine çocuk kanalımız bile var. Ancak bugün toplum olarak biz, çocuklarımızı televizyonun etkilerinden korumanın yollarını aramaktayız. Bu durum çocuklara yönelik yayınlarda nicelik anlamındaki artışa paralel olarak nitelikte de artışın olmasını zorunlu kılmaktadır.

Çocuğun yetişmesinde çocuğun tüm yönlerini destekleyebilecek sosyal ve fiziksel çevrenin olması gerekmektedir (Üstün, Akman ve Etikan 2004). Bu çevre aile ve ailenin iletişim halinde olduğu akraba çevresi, okul çevresi ve akran grubu çevresi olduğu gibi televizyonun oluşturduğu sanal çevre de olabilir. Bu durumda aile başta olmak üzere okul ve televizyon kendi üzerine düşeni yapmalıdır. Çocuğun ve toplumun gelişmesinde kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun etkisi büyüktür (Türkoğlu 1983). Televizyonun bireylerin ve toplumun gelişmesinden yana tutumlar takınmasının toplumsal birliği sağlayacak bir etken olduğu düşünülmektedir (Tekin 1990).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada ilköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin televizyona yönelik tutumlarını ve onların televizyona bağımlı olup olmadıklarını saptamak amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır.

1- İlköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin televizyona yönelik bağımlılık düzeyleri nasıldır?

2- Bu öğrencilerin sınıfları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3- Bu öğrencilerin okul başarıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4- Bu öğrencilerin cinsiyetleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5- Bu öğrencilerin internete sahip olma durumu ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6- Bu öğrencilerin evlerindeki televizyon sayısı ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7- Bu öğrencilerin kardeş sayıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

8- Bu öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

9- Bu öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyin kişiliğinin oluşumunda çocukluk dönemi ayrı bir öneme sahiptir. Geleceğimiz olan çocuklar, kendileri için çok önemli olan bu dönemde farkında olmadıkları teknoloji sağanağı altında yetişmektedirler. Çocuğun hayatında yer alan ve çocukların en çok iletişim halinde olduğu teknoloji ürünü araçlarının başında televizyon gelmektedir.

Televizyon aracılığıyla evimize ulaşan yayınlar savunmasız olan çocukların gelişiminde etkindir. Bir eşya olan televizyon sayesinde hayatımızda hiç tanımadığımız belki de gelecekte de tanışma şansımızın olmadığı birilerinin kurguladığı yayınlar çocuklarımızı etkisi altına almaktadır. Televizyon evlerin hiç kapanmayan ve yabancıyı en çok içeri alan penceresidir.

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkililiğini Nurdoğan Rigel'in 5-7 yaş çocukları üzerinde yaptığı 'haber ve çocuk' konulu alan araştırması ortaya koymaktadır. Bu araştırma 188 çocuk üzerinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu araştırmada denekler tarafından 'en inanılır haber kaynağı' sırasıyla televizyon (%58.51), anne (%13.30) ve baba (%12.23) şeklinde görülmektedir (Künüçen 2004). Araştırmadan elde edilen bu

bulgular anne babanın televizyonun etkinliği karşında işlevini yerine getirmede yetersiz olacağı sonucunu doğurmaktadır.

Kendilerini dđnyaya getiren ve onlardan hiçbir şeyi esirgemeyen anne ve babalarından daha gđvenilir olmadığı halde, çocuklar tarafından gđvenilir olarak algılanan televizyonun bu durumu önemsenmelidir. Televizyon önemini etkili olduğu çocukların öneminden almaktadır.

Araştırma sonucunda oluşturulacak ölçek okulda problemlili öğrencilerin problemlerinin kaynaklarının tespitinde rehber öğretmenler ya da sınıf öğretmenleri tarafından kullanılarak problemin çözümlüne yardımcı olacaktır. Ayrıca aileler de çocuklarına bu ölçeği uygulayarak çocuklarının televizyona bağımlılık düzeylerini tespit edip, doğabilecek problemler için önlemler alabileceklerdir.

1.4. Sayıtlılar

Araştırma kapsamında:

- 1- Örneklemleri oluşturan çocukların hepsinin normal zekâ dağılımını gösterdikleri,
- 2- Örneklemin sınıf öğretmenleri ve ders öğretmenleri tarafından araştırmaya elverişli ve istekli öğrencilerden oluşturulduğu,
- 3- Seçilen örneklemin evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu,
- 4- Ölçeği oluşturan maddelerin çocukların televizyona bağımlılık düzeylerini ölçebilecek nitelikte olduğu,
- 5- Örneklemleri oluşturan çocukların sosyo-kültürel özelliklerini doğru bir biçimde aktardığı,
- 6- Çocukların okuldan alınan başarı puanlarının çocukların gerçek başarısını gösterdiği,
- 7- Örneklemleri oluşturan çocukların Televizyona Bağımlılık Ölçeği maddelerine verdikleri yanıtların kendi duygu, düşünce ve davranışlarını doğru bir biçimde aktardığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Yapılan bu araştırma,

- 1- Bursa ili İnegöl ilçesi Şakir Lakşe İlköğretim Okulu dört, beş, altı, yedi ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler arasından elverişli örnekleme yöntemiyle seçilen öğrencilerle,
- 2- Araştırmaya katılan öğrencilerin kendileri hakkında verdikleri bilgilerle,
- 3- Öğrencilerin devam ettikleri okuldan alınan bilgilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bağımlılık: Bir kişi, toplumsal küme ya da toplumun siyasal, ekonomik, ekinsel vb. bakımlardan başka kişi, küme ya da toplumların güdüm ve yönetimi altına girmesi durumu (Toplumbilim Terimleri Sözlüğü).

Tutum: Belirli birtakım kişi, nesne ve olaylara karşı sürekli olarak aynı biçimde davranmamıza neden olan öğrenilmiş bir eğilim (Ruhbilim Terimleri Sözlüğü).

Çocuk: 1- Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız 2-Belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse (Güncel Türkçe Sözlük).

İletişim: Bir düşüncenin, bir duygunun yüz anlatımı, el, kol ve baş hareketleri, konuşma yoluyla ya da yazı, telefon, radyo, televizyon gibi bildirişim araç ve gereçlerinden yararlanarak bir kimseden başka bir kimseye iletimi (Eğitim Terimleri Sözlüğü).

Kitle iletişimi: Dağınık insan topluluklarının örgütlenmiş bir kaynaktan iletilen haberlere veya uyarılara aynı anda maruz kalması, birtakım kaynaklardan elde edilen bilgi ve haberlerin değişik araçlarla geniş halk topluluklarına yaygın olarak duyurulması, kitle haberleşmesi (Güncel Türkçe Sözlük).

Televizyon: Devrimli görüntülerin kablolar ya da telsiz bağlantısıyla çok uzaklardaki yerlere ulaştırılması ve buralarda izlenebilmesi (Sinema ve Televizyon Terimleri Sözlüğü).

Benlik: Bir kimsenin öz varlığı, kişilik (Türkçe Sözlük).

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel araştırma modeli bir olayın ya da bir durumun olduğu gibi tanımlandığı modeldir (Karasar 2005). Bu modelde tutum, inanç, ilgi ve davranış gibi konular ele alınır ve var olan durum ortaya konur.

2.2. Veri Toplama Aracı

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ve kişisel bilgi formudur. Kullanılan veri toplama araçlarından ölçeği geliştirmek için öncelikli olarak literatür taraması yapılarak konu ile ilgili çalışmalar gözden geçirilmiştir. İncelenen araştırmalarda televizyonun izleyici kitlesine etkileri ele alınmış ve elde edilen bilgiler tutum cümlelerinin oluşturulmasında kullanılmıştır. Tutum cümleleri Edwars'ın (1957) belirlediği aşağıdaki ilkelere uygun olarak oluşturulmuştur.

1-Herkes tarafından kabul edilecek ya da kabul edilmeyecek ifadelerden kaçınılmalıdır.

2-Cümleler mümkün olduğunca kısa ve anlaşılır olmalıdır.

3-Her cümle bir düşünceyi ifade etmelidir.

4-Basit cümle yapısı kullanılmalıdır.

5-Yaygın olarak kullanılmayan kelimelere yer verilmemelidir.

6-Konu ile ilişkisiz kelimeler kullanılmamalıdır.

7-İki olumsuz ifade bir arada kullanılmamalıdır.

8-Katılımcılar tarafından farklı anlamlar yüklenebilecek kelimeler kullanılmamalıdır (Akt: Köklü 1995).

Ölçeği geliştirmeye yönelik literatürden ve katılımcı gruptan oluşan otuz kişilik bir grubun televizyonun kendi dünyalarındaki yerini anlatan kompozisyonlarından faydalanılarak toplam altmış cümleyle tutum ölçeğinin ilk taslağı oluşturulmuştur. Bir davranışı yapmaya karşı eğilim olarak tanımlanan tutum; duygu, bilgi ve davranış olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenler birbirleriyle ilişki halindedir. Tutumun işlevi insanın duygu, bilgi ve davranış bileşenleri arasında tutarlılık sağlamaktır (Başaran 1996). Cümleler oluşturulurken bu bileşenler ve arasındaki ilişki dikkate alınmıştır. Ölçek maddelerinin amaca uygunluğu, anlaşılabilirliğini ve dilbilgisi kurallarına uygunluğunu sınamak için dört uzmana okutulmuş ve düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşlerine uygun olarak yapılan düzeltmelerle ve yapılan madde analizi sonuçlarına göre ölçeğe son hali verilmiştir. Yapılan düzeltmelerle ölçeğin otuz yedi maddeden oluşması kararlaştırılmıştır.

Katılımcıların, seçenekleri ayırt etmede zorluk çekebileceği varsayıldığından ötürü ölçek üçlü likert tarzında hazırlanmıştır. Likert tipi ölçekler küçük yaşta kişiler için üçlü hatta ikili ölçek halinde hazırlanmalıdır (Köklü 1995). Üçlü Likert tarzında hazırlanan ölçekte katılımcılara 'katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum' olmak üzere üç seçenek sunulmuştur. Puanlama ise bir, iki ve üç şeklinde yapılmıştır.

Ölçeğin uygulama şeklinin güvenilirliğe etkisini ortaya koymak için ölçek iki şekilde uygulanmıştır. Birinci uygulamada öğrencilere sınıf ortamında, gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ölçek dağıtılarak uygulama gerçekleştirilmiştir. İkinci uygulama ise yapılandırılmış görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yapılandırılmış görüşme bilgi elde etmek için önceden cümlelerin hazırlanması ve bunların dışına çıkılmadan görüşmenin tamamlanmasıdır (Altunışık vd. 2001). Yapılandırılmış görüşmenin bu ilkeleri dikkate alınarak uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulamalardan önce birinci uygulama için otuz kişilik bir gruba, ikinci uygulama için ise beş kişilik bir gruba pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamalar sonucunda ölçekte herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Ölçeğin, öğrencilere dağıtılarak gerçekleştirildiği uygulamada Cronbach Alfa değeri .82 olarak bulunmuştur. Yapılandırılmış görüşme tekniğiyle gerçekleştirilen uygulamada ise Cronbach Alfa değeri .85 olarak bulunmuştur. Bu veriler ışığında her iki uygulama için ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir. Yapılandırılmış görüşme tekniğinde güvenilirlik düzeyinin daha yüksek çıkmasından ötürü, diğer bütün analizler bu uygulamanın verilerine göre yapılmıştır.

Diğer bir veri toplama aracı ise kişisel bilgi formudur. Kişisel bilgi formu hazırlanırken başka araştırmalardan faydalanılmıştır. Kişisel bilgi formunda sosyo-kültürel özelliklere ve okul bilgilerine yer verilmiştir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Bursa'nın İnegöl ilçesinde bulunan Şakir Lakşe İlköğretim Okulunda dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. Evren toplam 693 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Bursa'nın İnegöl ilçesinde bulunan Şakir Lakşe İlköğretim Okulunda dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerden elverişli örnekleme yöntemiyle seçilen 150 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem, gönüllü ve uygun öğrenciler arasından sınıf öğretmenleri ve ders öğretmenleri tarafından seçilerek oluşturulmuştur. Elverişli örnekleme yöntemi az çaba gerektiren, zamanlama açısından uygun ve pahalı olmayan bir örnekleme yöntemidir (Marshall 1996).

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin sınıflara göre ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyleri	Öğrenci Sayıları				Toplam
	Kız		Erkek		
	n	%	n	%	
4. sınıf	16	48.8	17	52.2	33
5. sınıf	19	70	8	30	27
6. sınıf	13	50	13	50	26
7. sınıf	14	47	16	53	30
8. sınıf	15	44	19	56	34
Toplam	73	48.7	77	51.3	150

Tablo 1’de görüldüğü gibi sırasıyla dördüncü sınıftan 33, beşinci sınıftan 27, altıncı sınıftan 26, yedinci sınıftan 30, sekizinci sınıftan 34 öğrenci olmak üzere toplam 150 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

2.4. Veriler ve Toplanması

Araştırma araştırmacının kendisi tarafından yapılandırılmış görüşme tekniğiyle 2008 yılının Aralık ve 2009 yılının Ocak aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme sınıf öğretmenleri ve ders öğretmenleri tarafından seçilen öğrencilerle yapılmıştır. Bir katılımcı ile görüşme yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Televizyona Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların kişisel bilgilerine ulaşmak için ölçekle beraber sunulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu bilgi toplama araçları ile bilgiler toplanarak analizler yapılmıştır. Kişisel Bilgi Formunda katılımcılarla ilgili toplanan bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

	n	%
Kız	73	48.7
Erkek	77	51.3
Toplam	150	100

Araştırma grubu 73 kız öğrenci ve 77 erkek öğrenci olmak üzere toplam 150 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin sınıf düzeylerine göre dağılımı aşağıda Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

	n	%
4. sınıf	33	22.0
5. sınıf	27	18.0
6. sınıf	26	17.3
7. sınıf	30	20.0
8. sınıf	34	22.7
Toplam	150	100

Sınıflara göre katılımcı öğrenciler dağılımı dördüncü sınıflar 33 kişi, beşinci sınıflar 27 kişi, altıncı sınıflar 26 kişi, yedinci sınıflar 30 kişi ve sekizinci sınıflar 34 kişi şeklindedir.

Katılımcı öğrencilerin okullarından başarı durumlarını göstermek için bir önceki yılın ağırlıklı yılsonu notları alınmıştır. Alınan notlar incelendiğinde öğrencilerin tümünün başarılı olduğu görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin arasında başarısız öğrencinin olmayışının tesadüf olup olmadığı araştırılmıştır. Okul yönetimi ile yapılan görüşmede ilköğretim okullarında sınıf tekrarı yaptırmamanın bir politika olarak benimsenmesinden dolayı okula devam eden öğrencilerin tümünün başarılı olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu sebepten ötürü katılımcı öğrenciler arasında başarılı ya da

başarısız gibi bir tasnif yapılamamıştır. Bunun yerine düşük düzeyde başarılı, orta düzeyde başarılı ve yüksek düzeyde başarılı olmak üzere üç grup oluşturulmuştur. Buna göre öğrencilerin başarı düzeylerine göre dağılımı Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Başarı Düzeylerine Göre Dağılımı

	n	%
Düşük Düzeyde Başarılı	36	24.0
Orta Düzeyde Başarılı	42	28.0
Yüksek Düzeyde Başarılı	72	48.0
Toplam	150	100

0-54 arası puanı olanlar düşük düzeyde başarılı, 55-69 arası puanı olanlar orta düzeyde başarılı ve 70-100 arası puanı olanlar yüksek düzeyde başarılı kabul edilmiştir. Buna göre katılımcı öğrencilerden 36 kişinin düşük düzeyde başarılı, 42 kişinin orta düzeyde başarılı, 72 kişinin ise yüksek düzeyde başarılı olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin evlerinde internet olup olmadığı araştırılmış ve öğrencilerin internete sahiplik durumu Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin İnternete Sahiplik Durumuna Göre Dağılımı

	n	%
İnternet Var	48	32.0
İnternet Yok	102	68.0
Toplam	150	100

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerden 48 kişinin evinde internetin olduğu, 102 kişinin evinde ise internetin olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin evlerindeki televizyon sayısına göre dağılımı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Evlerindeki Televizyon Sayısına Göre Dağılımı

	n	%
1 adet	109	72.7
2 adet	40	26.7
3 adet ve üzeri	1	.6
Toplam	150	100

Evlerindeki televizyon sayısına göre katılımcıların dağılımı evinde 1 adet televizyon olan 109 kişi, 2 adet televizyon olan 40 kişi, 3 adet ve üzerinde televizyon olan 1 kişi şeklindedir.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin babalarının eğitim düzeyine göre dağılımı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo7
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	n	%
Okuma-Yazma Bilmeyen	2	1.3
İlkokul	79	52.7
Ortaokul ya da İlköğretim	29	19.3
Lise	37	24.7
Üniversite	3	2.0
Toplam	150	100

Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı okuma-yazma bilmeyen 2 kişi, ilkokul mezunu 79 kişi, ortaokul ya da ilköğretim mezunu 29 kişi, lise mezunu 37 kişi ve üniversite mezunu 3 kişi şeklindedir.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	n	%
Okuma-Yazma Bilmeyen	13	8.7
İlkokul	119	79.3
Ortaokul	10	6.7
Lise	8	5.3
Üniversite	-	-
Toplam	150	100

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımı okuma-yazma bilmeyen 13 kişi, ilkokul mezunu 119 kişi, ortaokul mezunu 10 kişi ve lise mezunu 8 kişi şeklindedir.

Araştırma grubuna giren öğrencilerin kardeş sayısına göre dağılımı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9
Araştırma Grubuna Giren Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre Dağılımı

	n	%
1 kardeş (tek çocuk)	2	1.3
2 kardeş	56	37.3
3 kardeş	58	38.7
4 kardeş	20	13.3
5 kardeş	10	6.7
6 kardeş	1	.7
7 kardeş	2	1.3
9 kardeş	1	.7
Toplam	150	100

Araştırma grubunun kardeş sayılarına göre dağılımı tek çocuk olan 2 kişi, 2 kardeş olan 56 kişi, 3 kardeş olan 58 kişi, 4 kardeş olan 20 kişi, 5 kardeş olan 10 kişi, 6 kardeş olan 1 kişi, 7 kardeş olan 2 kişi ve 9 kardeş olan 1 kişi şeklinde dağılım göstermektedir.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen verilerle çeşitli analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bilgiler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öncelikli olarak ölçeğin güvenilirliği hesaplamak için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi ölçeğin her iki uygulama biçimi için ayrı ayrı yapılmıştır. Ardından ölçek maddeleri için madde analizi yapılmıştır. Güvenilirlik analizi ve madde analizinin ardından elde edilen bilgiler ışığında madde test korelasyonu .20'den küçük olan dört madde (m4, m16, m18, m36) ölçekten çıkarılarak ölçeğe son hali verilmiştir. Ölçek puanı ile sosyo-kültürel özellikler arasında ilişki olup olmadığını açıklamak için t testi ve varyans analizi yapılmıştır. Anlamlılık değeri olarak .05 değeri alınmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Ölçek geliştirmede temel amaç güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı geliştirmektir (Bindak 2005). Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle güvenilirlik ve geçerlilik analizleri olmak üzere çeşitli istatistiksel analizler yapılmış ve elde edilen veriler yorumlanmıştır.

3.1. Güvenilirlik Analizi

Likert Ölçeği ile tutumların ölçülmesi, tutumları en kolay ve doğrudan ölçen bir yöntemdir (Kağıtçıbaşı 1999). Likert tipi bir tutum ölçeğinde güvenilirlik düzeyini saptamak için iç tutarlılığın bir ölçütü olan, Cronbach tarafından geliştirilen “Cronbach Alpha” katsayısının kullanılması uygun olmaktadır (Tavşancıl 2002). Öncelikli olarak ölçeğin her iki uygulama biçimi için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin katılımcılara dağıtılarak yapıldığı birinci uygulama 396 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra ölçek öğrencilere dağıtılarak gerçekleştirilmiştir. Birinci uygulamayla elde edilen verilerin bu örneklem üzerinde ki Cronbach Alfa değerı .82’ dir.

Ölçek ayrıca yapılandırılmış görüşme tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Yapılandırılmış görüşme yönteminin gerekliliklerine bağlı kalınarak yapılan ikinci uygulama sınıf öğretmenleri ve ders öğretmenleri tarafından elverişli örnekleme yöntemiyle sečilten 150 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. İkinci uygulamayla elde edilen verilerin bu örneklem üzerinde ki Cronbach Alfa değerı .85’ dir.

Bu verilere göre, yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilen uygulamanın güvenilirlik katsayısı diğer uygulamaya göre yüksek çıktığı için sonra ki analizlerin tümü bu uygulamanın verilerine göre yapılmıştır.

3.2. Geçerlilik

Ölçeğin geçerliliği için testi oluşturan maddeler konu alanında üç uzmana, dilbilgisi alanında bir uzmana sunulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda on dokuz cümle ölçekten çıkarılmıştır.

Ölçeğin geçerliliğini saptamak için madde analizi yapılmıştır. Bir test maddesinin geçerliliği hakkında yargıda bulunabilmek için öğrencilerin bu maddeden ve testin tümünden aldıkları puanların benzerliği incelenmelidir. Bir test maddesi için hesaplanan madde-test korelasyonu 0.20 değerinden büyükse bu madde testin tümünün ölçtüğü boyutu ölçmede geçerlidir (Tan 2007). Bu değer ölçüt alınarak yapılan madde analizi ile elde edilen veriler Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10
Madde Analizi

Madde No	Madde Test Korelasyonu	Madde No	Madde Test Korelasyonu	Madde No	Madde Test Korelasyonu
1. madde	.446	15. madde	.404	29. madde	.267
2. madde	.333	17. madde	.244	30. madde	.321
3. madde	.249	19. madde	.332	31. madde	.448
5. madde	.269	20. madde	.404	32. madde	.259
6. madde	.273	21. madde	.422	33. madde	.416
7. madde	.378	22. madde	.540	34. madde	.434
8. madde	.471	23. madde	.384	35. madde	.472
9. madde	.212	24. madde	.349	37. madde	.438
10. madde	.202	25. madde	.219	38. madde	.385
11. madde	.378	26. madde	.387	39. madde	.394
12. madde	.276	27. madde	.407	40. madde	.286
13. madde	.303	28. madde	.239	41. madde	.315
14. madde	.221				

Yapılan madde analizinde dört cümle (m4, m16, m18, m36) madde-test korelasyonu 0.20 değerinden küçük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır. Son haliyle ölçek 37 maddeden oluşmaktadır.

3.3. Ölçüt Olarak Kullanılacak Puanların Hesaplanması

Katılımcıların bağımlılık puanlarının değerlendirilmesinde kullanılacak ölçüt puanlarının hesaplanması için aşağıdaki formül uygulanmıştır (Yörük 2002).

$$\bar{X} + 1SS = \text{Kararsızlar Üst Aralığı}$$

$$\bar{X} - 1SS = \text{Kararsızlar Alt Aralığı}$$

Ölçek 37 maddeden oluştuğundan ve puanlama bir, iki, üç şeklinde yapıldığından ölçekten katılımcıların alabileceği en yüksek puan 111 ve en düşük puan ise 37 puandır. Katılımcı öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalaması 79 ve ölçeğin standart sapması 13'tür. Bu değerler formüle yerleştirilerek gerekli işlemler yapılmıştır.

$$\left. \begin{array}{l} \bar{X} + 1SS = 79 + 13 = 92 \\ \bar{X} - 1SS = 79 - 13 = 66 \end{array} \right\} \text{Kararsızlar Aralığı}$$

Yapılan işlemlerin ardından elde edilen 66 ve 92 puanlarının oluşturduğu aralık kararsızları temsil etmektedir. Bu verilere göre ölçekten alınacak puanların değerlendirilmesinde kullanılacak ölçütler Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11
Test Puanları

Puanlar	Anlamlandırma
37 Puan - 65 Puan Arası	Bağımlı Değil
66 Puan - 92 Puan Arası	Kararsız
93 puan- 111 Puan Arası	Bağımlı

Ölçekten alınan puanlara göre 37 puan- 65 puan arası puan alanlar televizyona bağımlı değil, 66 puan - 92 puan arası puan alanlar kararsız, 93 puan - 111 puan arası puan alanlar ise televizyona bağımlı olmaktadır.

3.4. Ölçek Puanlarının Değerlendirilmesi

Belirlenen ölçütler doğrultusunda katılımcı öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelere göre katılımcı öğrencilerin ölçekten aldıkları puanlar ile sosyo-kültürel özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir.. Aşağıda araştırmanın amaçları doğrultusunda hazırlanan sorular sırasıyla cevaplanmıştır.

3.4.1. İlköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin televizyona yönelik bağımlılık düzeyleri nasıldır?

Katılımcıların ölçek puanları belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda öğrencilerin bağımlılık düzeyleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12
Katılımcıların Bağımlılık Durumları Gösteren Frekans ve Yüzde

	Frekans	%
Bağımlı Değil	23	15.3
Kararsız	99	66
Bağımlı	28	18.7
Toplam	150	100

Ölçeğe katılan öğrencilerin % 15.3'ü televizyona bağımlı değil, %18.7'si ise televizyona bağımlıdır. Oluşturulan ölçek katılımcıların % 34'ü için açıklayıcıdır.

Katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar ile sosyo-kültürel özellikleri karşılaştırılmıştır. Ölçek puanları ile katılımcıların sosyo-kültürel özellikleri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla t testi ve varyans analizi yapılmıştır.

3.4.2. Bu öğrencilerin sınıfları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların sınıf düzeyleri ile ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13
Katılımcıların Sınıf Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi

Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	ss	F	p
4. Sınıf	33	81.42	11.76	1.430	.227
5. Sınıf	27	81.25	13.95		
6. Sınıf	26	79.23	13.68		
7. Sınıf	30	82.26	12.22		
8. Sınıf	34	75.41	14.14		

p>.05

Katılımcıların sınıf düzeyleri ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Öğrenciler önceki ortaöğretime geçiş sisteminde sadece sekizinci sınıfta sınava girerek bir ortaöğretim kurumuna yerleşirken yapılan son değişikliklerle altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta yapılan sınavlarla bir ortaöğretim kurumuna yerleşmektedirler. Sistemdeki bu değişiklik öğrenciler beşinci sınıftaki bursluluk ve altıncı, yedinci, sekizinci sınıftaki seviye belirleme sınavlarına hazırlanmaktadır. Ortaöğretime geçişteki bu değişiklik araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin televizyona ayırdıkları zamanın birbiriyle benzeşmesinde etkili olmaktadır. Bu durum öğrencilerin sınıf düzeyleri ile ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki olmamasının sebebi olabilir.

3.4.3. Bu öğrencilerin okul başarıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların okul başarıları ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 14'de gösterilmiştir.

Tablo 14
Katılımcıların Okul Başarıları İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı
Varyans Analizi

Okul Başarısı	n	\bar{X}	ss	F	p
Düşük Düzeyde Başarılı	36	82.16	12.59	1.236	.293
Orta Düzeyde Başarılı	42	77.47	12.66		
Yüksek Düzeyde Başarılı	72	80.01	13.81		

$p>.05$

Katılımcıların okul başarıları ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Buna paralel olarak İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya'da yapılan bir araştırmaya göre televizyon seyretmek okul başarılarını düşürmemektedir. Derslerdeki başarısızlıkla televizyon izleme davranışı rastlantısaldir. Ders notlarının düşüklüğünün televizyondan

kaynaklandığı ispatlanamamıştır. Televizyonu sıklıkla seyreden çocuklar gerilim ve duygusal yoksunluk yaşadıklarından okuldaki başarısızlıklarının da bu özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir (Hızal 1977).

3.4.4. Bu öğrencilerin cinsiyetleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların cinsiyetleri ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15
Katılımcıların Cinsiyetleri İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı t Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	P
Erkek	77	81.05	12.81	1.172	.243
Bayan	73	78.52	13.62		

p>.05

Katılımcıların cinsiyetleri ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>.05). Cesur ve Paker (2007) tarafından yapılan ‘Televizyon ve Çocuk: Çocukların Televizyon Programlarına İlişkin Tercihleri’ başlıklı çalışmada erkeklerin sıklıkla çizgi filmi, kızların ise daha çok dizi filmleri tercih ettiği saptanmıştır (Cesur ve Paker 2007). Televizyonda her iki cinse yönelik programların yayınlanması cinsiyet ile televizyon bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki olmayışının sebebi olabilir.

3.4.5. Bu öğrencilerin internete sahip olma durumu ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların internete sahip olma durumu ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16
Katılımcıların İnternete Sahip Olma Durumuna Göre Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı t Testi

İnternetiniz var mı?	N	Ortalama	ss	t	P
Var	48	79.35	12.50	-.295	.769
Yok	102	80.03	13.61		

p>.05

Katılımcıların internete sahip olma durumu ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>.05). Günlük yaşamda insanların televizyon izlemeye ve internete bağlanmaya ayrı zaman ayırdıklarını söylemek mümkündür. Televizyon görsel ve işitsel bir medya aracı olduğu için kişinin kendisinde yoğunlaşmasını sağlar. Kişi eğer gerçekten televizyon izlemeye yoğunlaşmışsa bu kişinin kendini başka bir şeye vermesi mümkün değildir. İnternet bu yüzyılın ilk dönemleri açısından televizyon izlemeyi etkilememektedir (Yüzer 2006).

3.4.6. Bu öğrencilerin evlerindeki televizyon sayısı ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların evlerindeki televizyon sayısı ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17
Katılımcıların Evlerindeki Televizyon Sayısına Göre Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi

Televizyon Adedi	n	\bar{X}	ss	F	p
1 Adet	109	79.20	13.35	.554	.576
2 Adet	40	81.62	13.05		
3 Adet ve Üzeri	1	75.00			

p>.05

Katılımcıların evlerindeki televizyon sayısı ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Katılımcı öğrencilerin yaklaşık olarak %73'ünün evinde tek televizyon olması televizyon sayısındaki çeşitliliği engellemektedir. Bu durum evdeki televizyon sayısı ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamasının sebebi olabilir.

3.4.7. Bu öğrencilerin kardeş sayıları ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların evlerindeki kardeş sayısı ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18
Katılımcıların Kardeş Sayısı İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı
Varyans Analizi

Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	ss	F	p
Tek Çocuk	2	76.00	4.24	.328	.940
2 Kardeş	56	79.53	12.82		
3 Kardeş	58	81.00	13.55		
4 Kardeş	20	79.10	15.53		
5 Kardeş	10	77.10	11.66		
6 Kardeş	1	69.00			
7 Kardeş	2	86.00	18.38		
9 Kardeş	1	75.00			

$p>.05$

Kardeş sayısı artıkça kardeşlerle geçirilecek zamanın televizyon izleme süresini azaltacağı ve kardeş sayısı azaldıkça da evde iletişim kurulacak akran yoksunluğu çekileceğinden televizyona daha çok zaman ayrılacağı varsayımından hareketle kardeş sayısı ile televizyon bağımlılığı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Katılımcıların kardeş sayısı ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ancak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>.05$). Evdeki çocuk sayısı azaldıkça ailenin çocuğuyla daha fazla ilgilenerek televizyonu kontrol altına alabileceği ve evdeki çocuk sayısının fazla olması aynı zamanda evdeki izleyici sayısının fazla olması anlamına geldiğinden evde

televizyonun daha uzun süre açık kalmasına sebep olabileceği gibi nedenler kardeş sayısı ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamamasının sebebi olabilir.

3.4.8. Bu öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların babalarının eğitim düzeyi ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19
Katılımcıların Babalarının Eğitim Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi

Baba Eğitim Durumu	n	\bar{X}	ss	F	p
Okuma-Yazma Bilmeyen	2	83.00	11.31	.619	.649
İlkokul	79	78.22	13.73		
Ortaokul ya da İlköğretim	29	81.62	12.77		
Lise	37	81.35	12.93		
Üniversite	3	83.33	10.69		

$p > .05$

Katılımcıların babalarının eğitim düzeyi ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > .05$). Babaların yoğun iş çalışmalarından dolayı çocuklarına vakit ayıramaması ve yüksek öğrenim gören baba sayısının az olması (%2) babaların eğitim düzeyinden kaynaklanabilecek farkın oluşmasını engelliyor olabilir.

3.4.9. Bu öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri ile televizyona bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20
Katılımcıların Annelerinin Eğitim Düzeyi İle Televizyona Bağımlılık Ölçeği Puanı Varyans Analizi

Anne Eğitim Durumu	n	\bar{X}	ss	F	p
Okuma-Yazma Bilmeyen	13	74.84	16.60	1.400	.245
İlkokul	119	80.89	12.75		
Ortaokul ya da İlköğretim	10	74.80	10.89		
Lise	8	78.25	16.03		
Üniversite	-	-	-		

p>.05

Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi ile ölçek puanları arasında anlamlı ilişki olup olmadığı araştırılmış ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>.05). Annelerin televizyon izleme alışkanlıkları bu durumda etkili olabilir. RTÜK tarafından 2007 Nisan ayında yapılan Kadınların Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırmasında kadınların günde ortalama 4.42 saat televizyon izledikleri ortaya çıkmıştır. Yine aynı araştırmaya katılan kadınların % 45.6'sı televizyon izleyen kadınların çocuklarıyla ilgilenmediklerini söylemişlerdir. Annelerin uzun süre televizyon izlemesi ve televizyon izleyen kadınların çocukları ile ilgilenmemesi annelerin eğitim durumu ile çocukların bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmamasının sebebi olabilir.

Katılımcıların sınıf düzeyleri, okul başarısı, cinsiyetleri, internete sahiplik durumu, evlerindeki televizyon sayısı ve anne-baba eğitim durumu ile ölçek puanları arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Ancak bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Bu araştırmada ilköğretim düzeyinde dördüncü, beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıfta eğitim gören öğrencilerin televizyona yönelik tutumlarını belirleyen ve onların televizyona bağımlı olup olmadıklarını saptayan bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

1- Araştırmanın temelini oluşturan konu alanının taranması çalışmasında konu ile ilgili çeşitli araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmaların verilerinden televizyonun, sadece zararlı bir araç olmadığı, uygun biçimde kullanıldığında insanlığa önemli katkılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Televizyonun insanlık adına faydalı bir araç olabilmesi için izleyicilere ve televizyon yapımcılarına görev düşmektedir.

2- Araştırma sonucunda Cronbach Alfa değeri .85 olan ve otuz yedi maddeden oluşan Televizyona Bağımlılık Ölçeği geliştirilmiştir.

3- Ölçeğe katılan öğrencilerin %18.7'si televizyona bağımlıdır, % 15.3'ü ise televizyona bağımlı değildir. Ölçekle katılımcıların % 34'ü hakkında açıklayıcıdır. Ölçek uygulamasına katılanların % 66'sı kararsızlar grubundadır.

4- Katılımcı öğrencilerin sosyo-kültürel özellikleri ile ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir.

4.2. Öneriler

Çocukların televizyona yönelik tutumlarını saptayabilecek ölçek geliştirme çalışmasında ailelere ve eğitimcilere şu önerilerin faydalı olacağı düşünülmektedir.

1- İzleyiciler televizyon programlarını bilinçli bir şekilde seçmeli ve eleştirel bir yaklaşımla programları takip etmelidir. Televizyondaki zararlı yayınlara tepki vermeli, RTÜK aracılığıyla yasal haklarını kullanmalıdır. Yapımcılar ise toplumsal sorumlulukla yayınları hazırlamalı, ekonomik çıkarlar uğruna gelecekte ülkeyi yönetecek olan çocukların gelişim özelliklerini göz ardı etmemelidir.

2-Ölçeğin uygulanması sonucunda öğrencisi televizyon bağımlısı olmayan öğretmen öğrencisini ya da çocuğu televizyon bağımlısı olmayan ebeveyn çocuğunu televizyona yönelik tutumundan ötürü takdir etmelidir. Onların televizyona yönelik bilincini artırmak için konuşmalı ve seçici bir izleyici olarak kalmaları için onlara telkinde bulunmalıdır.

3- Ölçeğin uygulanması sonucunda öğrencisi televizyon bağımlısı olan öğretmen öncelikle öğrencinin hangi programları izlediğini ve niçin izlediğini tespit etmelidir. Aile ile görüşerek evde yaşayanların televizyona yönelik tutumlarını belirlemelidir. Çocukların televizyona karşı tutumları aile içinde konuşulması gerekirken anne ve babaların televizyona yönelik tutumları bunu engellemektedir (Rogge 1989). Öğretmen, öğrencinin televizyondan kaynaklandığını düşündüğü olumsuz özellikleri varsa bunun televizyondan kaynaklandığını ailelere anlatmalıdır. Öğrencinin daha az ve kendine yönelik programları izlemesi için ailelerin yapacaklarını ebeveynler ile planlamalıdır.

4- Ölçeğin uygulanması sonucunda çocuğu televizyon bağımlısı olan ebeveyn öncelikle kendi televizyon izleme alışkanlıklarını gözden geçirmelidir. Baskıcı açıklamalar ile çocuğun bu durumunu değiştirmek mümkün değildir (Başaran 1996). Bunun yerine çocukla beraber programları izlemeli ve çocukla programları tartışarak çocuğun programlardan olumsuz olarak etkilenme oranını azaltmalıdır (Dökmen 2003). Aile çocuğun hayatında çok önemli bir yere sahiptir. Çocuğun yaşamında doyum sağlaması ve topluma uygun olarak yetişmesi önce ailede sağlanır (Nazlı 2007). Ebeveyn bunun bilincinde olmalı ve ailede çocuğun doyurucu yaşantılar geçirmesini sağlayarak televizyona yönelik güçlü bağımlıyı zayıflatmalıdır.

Çocuğun televizyona yönelik güçlü bağımlıyı koparabilmek için öncelikle çocuğun kendisinin bu konuda istekli olması gerekmektedir. Çocuğun istekli hale gelmesi sevgiyle mümkündür. Çocuk için sevilme ve sevildiğini duymak bir ihtiyaçtır (Freud

1975). Sevgi bu problemin çözümünde yöntem olmalıdır. Çocuğa verilen sevgi onun öğrenme ve yeni tutumlar edinme yeteneğini artıracaktır (Chapman ve Combell 2008). Çocuğa bu konuda telkinler verilmeli ve verilecek telkinler öfke ve itham içermemelidir.

5- Kötü bir yönelişi düzeltmenin en etkili yolu onun yerine yeni alternatifler sunmaktır (Cole ve Morgan 2001). Eğer çocuklar gerekli olandan daha çok televizyon izliyorsa burada çocuğu doyuran gerçek yaşam etkinliklerinin azlığından söz edilebilir. Gerçek yaşamda çocukların kendilerini tatmin edecek yaşantılar bulamaması, çocukları televizyona yönlendirmektedir. Çocuklar gerçek yaşamda bulamadıklarını televizyon yayınlarında buldukları için televizyon çocuklarda duygusal tatmin sağlamaktadır. Bu durum televizyonu çekici kılmaktadır (Rogge 1989). Bu bağlamda çocukların yaşam kalitesini artırmak ve duygusal tatmini gerçek hayatta sağlamak, televizyona olan bağlılığı zayıflatacaktır.

6- Evde yaşayan aile üyelerinin tümünün televizyon izleme alışkanlığına, televizyonu açmadan önce ne izleneceğine karar verilmesi unsuru kazandırılmalıdır. Bu şekilde televizyon rasgele kullanılan bir araç değil, bir amaca hizmet eden araç konumuna yükselecektir.

7- Büyük çeşitlilik gösteren mesajlara ulaşarak onları çözümlenme, değerlendirme ve eleştirerek anlamlandırma becerisi olarak tanımlanan medya okur yazarlığı (Aufderheide 1993, Akt: Hobbs 2004) televizyonun olumsuz etkilerine karşı izleyicilere kazandırılacak önemli savunma mekanizmasıdır. Medya okur yazarlığı eğitimi okullarda dersler aracılığıyla daha ciddi bir biçimde öğrencilere verilmelidir. Özellikle çocukların sıklıkla izlediği programlar sınıf ortamında öğretmen liderliğinde çözümlenerek ve eleştirilerek dersler işlenmelidir. Kitle iletişim araçları da medya okur yazarlığı hakkında kitleleri bilinçlendirmelidir.

8- Aileler çocuklarının televizyon izleme davranışlarını düzenleyebilme gücüne sahip olsalar da bu davranış aileler tarafından çok az kontrol edilebilmektedir (Abelman 2001). Bunda televizyon izlemenin bireysel bir etkinlik olarak algılanması etkilidir. Oysa televizyon izleme aile etkinliği olarak algılanmalıdır. Aile üyeleri hep beraber programları izlemeli, eğlenmeli, varsa eleştirilecek bir durum bunları eleştirmelidirler.

Televizyonun ne zaman, nasıl ve ne kadar izleneceğine ve televizyonda hangi içeriğin izleneceğine ilişkin kurallar koymak ya da kısıtlamalar yapmak anlamına gelen *kısıtlayıcı aracılık* aileler tarafından uygulanmalıdır. Nathanson' a göre yayın sürecinde ana babanın araya girişi ve müdahale edişi, televizyonun bir bilgi kaynağı olarak, çocuğun gözündeki değerini düşürmekte ve çocuğun televizyona ve içeriğine daha şüpheli bir tavırla yaklaşmasına yol açmaktadır (Bağlı 2003). Bu yaklaşımla aileler televizyon izleme davranışını kontrol altına alabilir.

9- Televizyon programcıları toplumsal faydayı gözetemeyen bir yaklaşım içinde olmalıdırlar. Anamlı bir kamu yararı, çocukları zararlı etkiler yaratabilen televizyonun olumsuz etkilerinden korumakta yatmaktadır (Uluç 2002). Bu konuda yapımcılar daha duyarlı olarak toplumsal barışa hizmet etmelidirler.

10-Televizyonun çocuklar üzerinde olumsuz etkileriyle mücadele etmeyi amaç edinen kişiler, yayıncılar ve kurumlar genellikle bu problemin çözümünde ebeveynlerin ve çocukların üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Problemin gerçek kaynağı olan televizyon kurumları göz ardı edilmektedir. Bundan sonraki süreçte yapılacak araştırmalarda televizyonun olumsuz etkilerine yönelik izleyicilerin neler yapabileceği değil de yayıncıların neler yapabileceği tartışılmalıdır. Televizyonun olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için ebeveynlerin yapacakları yeterli değildir. Yapımcılar ve aileler ortak hareket etmelidir.

11-Televizyon yayıncılarının gündüz dışında gecede devam etmeye başlamasıyla birlikte televizyon kesintisiz biçimde hayatımızda yer almaya başlamıştır. En azından izleyici ile yayıncılar arasındaki bağın kısa bir süre için de olsa koparılması için yayıncılar geceleri durdurularak yayın süresi sınırlandırılabilir.

12- Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk defa 1995 yılında Televizyondan Bağımsız Amerika adlı özel kuruluşun önderlik ederek başlattığı 'Televizyonu Kapatma Haftası' her yıl Nisan ayının son haftası kutlanmaktadır. Bu kutlama ABD dışında birçok ülkeye yayılmıştır. Bu haftanın düzenlenmesindeki amaç, insanların bir hafta için de olsa televizyon karşısında harcadıkları zamanı azaltabilmektir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu kutlama haftası Belirli Günler ve Haftalar programına alınarak

hafta boyunca çocukların televizyon karşısında bilinçlenmesine yönelik etkinlikler yapılabilir.

13- Çocukların ilgi alanlarına uygun oyunlarla meşgul edilmesi televizyona ayrılan zamanı ve televizyon izlemekten alınan zevki azaltacaktır. Çocuk duygularını sanal bir biçimde değil gerçek yaşam etkinlikleriyle tatmin edecek ve oyun oynadıkça duyguları ve yetenekleri geliştirecektir. Oyun çocuğun kendini anlattığı en doğal öğrenme ortamıdır (Başal 2005). Bu ortamda çocuk paylaşmak, birlikte yaşamak gibi toplumsallaşma ile ilgili becerileri kazanacaktır. Oyun yoluyla çocuk değişik sosyal rollerini deneyerek insan ilişkilerini inceleme olanağı bulacaktır (Yavuzer 2003).

14-Televizyon programlarının yayınlanmasından önce RTÜK bünyesinde görev yapacak sosyoloji, psikoloji ve iletişim alanındaki uzmanlardan oluşan uzman heyetinin onayının alınması zorunluluğu getirilebilir. Bu uzmanlar heyetinin görevini bilimsel ilkelere uygun olarak yapabilmeleri için RTÜK'ün siyasallaşmasının engellenmesi gerekmektedir. Uzman heyetinin programların yayınlanması için programları incelemesi ve bilimsel ilkelere uygun karar vermesi şu an geçerli olan programların yayınlanmasından sonra cezai yaptırım uygulama anlayışından daha etkili olacaktır. Zararlı yayınlar izleyiciye ulaşmadan önlem alınmalıdır.

15- Televizyon programlarının içeriği hakkında program yayına başlamadan hemen önce verilen semboller televizyon yayınlarda şiddet, cinsellik vb. zararlı öğelerin kabullenildiğinin göstergesidir. Bu semboller programın içeriği hakkında bilgi verdiği için bazen çekici bir unsur olabilmektedir. Burada yapılması gereken zararlı yayınları önceden haber vermek değil, bu yayınların izleyiciye ulaşmasına engel olmaktır.

16- Türk Ceza Kanununun 214(1) maddesinde 'Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.' denmektedir. Bu madde uyarınca herhangi bir iletişim aracı ile insanları suça teşvik eden kişilere yaptırım uygulanmaktadır. Ancak bunu, filmler ya da dizi filmler yaptığında bu filmlerin yapımcıları ya da oyuncularına herhangi bir yaptırım uygulanmamaktadır. Örneğin genç bir kızın İnforno adlı korku filmini izledikten sonra intihar etmesi, Üsküdar'da televizyondan etkilenen bir ilkokul öğrencisinin kravatla kendini asarak intihar etmesi (Kuskun ve Selen 2008) gibi birtakım suçların temelinde televizyon

yayınlarının olduğu bilinmesine rağmen, filmlerin yapımcılarına ve oyuncularına cezai yaptırım uygulanmamıştır. Bu anlamda bireyleri suça teşvik eden filmlerin yapımcılarına ve oyuncularına cezai yaptırım uygulanmalıdır.

17- Ölçek geliştirme aşamasında uygulama tek okulda gerçekleştirilmiştir. Uygulamanın benzer sosyo-kültürel özellikteki öğrencilerin oluşturduğu bir okulda gerçekleştirilmesi araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin ölçek puanları ile sosyo-kültürel özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olmayışının sebebi olarak görülmektedir. Bundan sonra ölçeğin kullanılacağı çalışmaların farklı sosyo-kültürel özellikteki öğrencilerle yapılması ölçekten alınan puanla sosyo-kültürel özellikler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını daha doğru bir biçimde saptayacaktır.

18- Ölçeğin uygulanması sonucunda oluşan kararsızlar grubunun toplumsal arzu edilebilirlik yönünde yanıtlar verdiği düşünülmektedir. Kararsızlar grubunun televizyona yönelik tutumunun saptanması için aileleri ile görüşme yapılarak daha net bilgilere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

- Abelman, R.
2001 “Parent’s Use Of Content-Based Tv Advisories”, *Science and Praticce*, vol.1(6), pp.237-265
- Aktaş, Yaşare
1997 “Televizyonun Çocuğun Gelişimi Üzerine Etkisi”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, sy.52, ss. 18-21
- Akyüz, Emine
1977 “Önemli Kanunlarımızda Çocuğun Korunmasına İlişkin Hükümler ve Boşluklar”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.4, ss.137-152
- Akyüz, Yahya
1979 “Çocukların Televizyon Reklâmlarına Karşı Korunması”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.1-4, ss. 97-106
- 2001 *Türk Eğitim Tarihi*, Alfa Yay. İstanbul
- Altunç, Umut
2008 “Televizyonun Esiri Çocuklar”,
http://www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/1/col/93/art/8122/PageName/Ana_sayfa 20 Aralık 2008
- Altunışık, R.- Coşkun, R. - Yıldırım, E. - Bayraktaroğlu, S.
2001 *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya Kitabevi, Adapazarı
- Aras, Şahbal- Günay, Türkan- Özan, Sema- Orçın, Esmahan
2007 “İzmir İlinde Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışları”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, sy.8, ss. 186-196
- Arslan, Ali
2008 “Medyanın Toplumsal Gücü”,
<http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=2356> 14 Temmuz 2008
- Arslan, F. - Ünal S.A. - Güler, H. - Kardeş, K.
2006 “Okul Çağı Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi”, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, sy.6, ss.392-401

- Aydın, Betül
1997 *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, Marmara Üniversitesi Yay. İstanbul
- Ayrancı, Ünal- Köşgeroğlu, Nedime- Günay Yasemin
2004 “Televizyonda Çocukların En Çok Seyrettikleri Saatlerde Gösterilen Filmlerdeki Şiddet Düzeyi”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, sy.5, ss.33-140
- Aziz, Aysel
1975 *Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri Ve Önemi*, Türkiye Ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yay. Ankara
- Bağlı, M. Türkan
2003 “Televizyona Karşı Ana baba Aracılığı: Kısıtlayıcı Aracılığın Biçimleri”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 1-2, ss.129-149
- Baltacıoğlu, İ. Hakkı
1956 *Pedagoji Hareketleri*, Pedagoji Hareketleri Yay. İstanbul
- Başal, H. Asude
2005 *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, Morpa Kültür Yay. İstanbul
- Başaran, İ. Ethem
1996 *Eğitimin Psikolojik Temelleri*, Eğitim Psikolojisi, Gül Yay. Ankara
- Baykal, C. Kemal
2007 “Radyo Ve Televizyonda Yayın İlkelerinin İhlâli İle Yaptırım Uygulaması Sorunları”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, sy.25, ss.85-116
- Bilgin, Asude
2008 “Aile İçi Bedensel Cezaya İlişkin Bir Çalışma”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.31, ss. 29-50
- Binbaşoğlu, Cavit
1988 *Eğitim Yöneticiliği*, Binbaşoğlu Yayınevi, Ankara
- 1995 *Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi*, MEB Yay. Ankara

- Bindak, Recep
2005 “Tutum Ölçeklerinde Madde Seçmede Kullanılan Tekniklerin Karşılaştırılması”, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy.10, ss.17-26
- Boz, H. Avcı
1999 “Kitle İletişim Araçları ve Suskunluk Sarmalı”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.1-2, ss.41-48
- Can, Aytekin
1996 *Çocuk ve Çizgi Film*, Öz Eğitim Yay. İstanbul
- 2000 “Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri: Örnek Program: Reality Show’lar”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.3, ss.14-17
- Cesur, Sevim- Paker, Oya
2007 “Televizyon ve Çocuk: Çocukların Televizyon Programlarına İlişkin Tercihleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, sy.19, ss.106-125
- Chapman, G. - Combell, R.
2008 *Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili*, Sistem Yay. İstanbul
- Cole, Barbara
1992 *Herkes İçin Psikoloji*, Der: Çiğdem Ulueren, Düşünen Adam Yay. İstanbul
- Cole, Luella- Morgan J. B. John
2001 *Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi*, çev: Belkıs H. Vassaf, MEB Yay. İstanbul
- Cüceloğlu, Doğan
2006 *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Çakır, Vedat
2009 “Bir Sosyal Etkinlik Olarak Eğlence ve Televizyon”,
http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2005/13/VCAKIR.PDF,
E, 17 Mart 2009
- Çelikten, Mustafa - Çelikten, Yeliz
2007 “Televizyon Programlarında Çizilen Öğrenci Öğretmen Ve Yönetici Profilleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy. 23, ss. 369-378

- Demir, Nesrin K.
2007 “Elazığ’da Kurtlar Vadisi Dizisinin Alınlanması”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 2, ss. 251-266
- Demirel, Özcan - Kaya, Zeki
2003 *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Pegema Yayıncılık, Ankara
- Dewey, J.
1996 *Demokrasi ve Eğitim*, çev: M. Salih Oturan, Başarı Yayıncılık A.Ş., İstanbul
- Dökmen, Üstün
2003 *İletişim Çatışmaları ve Empati*, Sistem Yayıncılık, İstanbul
- Dönmez, Ali
1988 “Televizyon Ve Saldırganlık”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.1-2, ss. 25-51
- Eraslan, Levent
2005 “21.Yüzyılın Küçük Adam ve Kadınları”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, ss.2-9
- Erden, Münire - Akman, Yasemin
2000 *Gelişim, Öğrenme, Öğretme*, Arkadaş Yay. İstanbul
- Erjen, Yaşar - Çağlayandere Mustafa
2006 “Televizyon ve Gençlik: Yerli Dizilerin Gençlerin Model Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. sy. 30, ss. 15-30
- Eslin, M.
1991 *Tv Beyaz Camın Arkası*, çev: Murat Çiftkaya, Pınar Yay. İstanbul
- Fiske, J.
1993 *Popüler Kültürü Anlamak*, çev: Süleyman İrvan, Ark Yay. Ankara
- Freud, Sigmund
1975 *Psikanaliz Üzerine*, çev: Ali Avni Öneş, Koza Yay. İstanbul
- Güven, Bülent - Uzman, Ersin
2006 “Ortaöğretim Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, sy.2, ss.527-536

- Herman, S. Edward
2004 *Medyada İkiyüzlülük*, çev: Nur Nirven, Chiviyazılar Yayınevi, İstanbul
- Hızal, Alışan
1977 “Televizyonun Çocuklar ve Ergenler Üzerine Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.1-4, ss. 169-187
- Hobbs, Renee
2004 “Medya Okur Yazarlığı Hareketinde Yedi Büyük Tartışma”,
çev: M. Türkan Bağlı, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 37, ss. 122-140
- İpek, Nigar - Bilgin, Asude
2007 “İlköğretim Çağı Çocuklarında Kelime Dağarcığı Gelişimi”, *İlköğretim Online Dergisi*, sy. 6(3), ss.344-365
- İspir, N. Bilge - İspir, Burçin
2008 “Televizyon Programı İçeriği Dereceleme Sembollerinin Kullanımı ve Ebeveyn Yönlendirmesi”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.5, ss. 176-183
- Johnson, D. W. - Johnson, R. T.
1995 “Reducing school violence through conflict resolution”, *Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development*.
- Kağıtçıbaşı, Ç.
1999 *Yeni İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*, Evrim Yayınevi, İstanbul
- Kaptan, Fitnat
1999 *Fen Bilgisi Öğretimi*, MEB Yay. İstanbul
- Karaboğa, Tahir
2008 “Bir Kitle İletişimsizlik Aracı Olarak Televizyon”,
<http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=3192> 14 Temmuz 2008
- Karaca, Yusuf - Pekiyan, Asuman - Güney, Hatice
2007 “Ebeveynlerin Televizyon Reklam İçeriklerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerini Etik Açısından Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy.2, ss. 233-250

- Karaduman, Sibel
2007 “Medyatik Gerçeklikte Kimlik Temsilleri: Televizyon Haberlerinin Aktörleri Üzerine Düşünceler”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.4, ss. 45-54
- Karasar, Niyazi
1984 *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, Hacettepe Taş Kitapçılık, Ankara
2005 *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Kartal, Hülya
2007 “Erken Çocukluk Eğitimi Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programı’nın Altı Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi”, *İlköğretim Online Dergisi*, sy.6(2), ss.234-248
2008 “Çocuk ve Aileyi Desteklemeye Yönelik Ev Ziyaretlerine Dayalı Erken Müdahale Programları ve Programların Etkileri”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 41(1), ss. 234-248
- Kırcal, Remzi – Kartal O.Yılmaz
2009 “Medya Okur-Yazarlığı Eğitim”, *Milli Eğitim Dergisi*, sy. 181, ss.318-333
- Kocadaş, Bekir
2005 “Kültür ve Medya”, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 34, ss.1-13
- Köklü, Nilgün
1995 “Tutumların Ölçülmesi ve Likert Tipi Ölçeklerde Kullanılan Seçenekler”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 2 ss. 81-93
- Kubey, Robert
1996 “Television Dependence, Diagnosis and Prevention: With Commentary on Video Games, Pornography and Media Education”, In *Tuning In To Young Viewers: Social Science Perspectives on Television*, edited by Tannis M. Williams
- Kulaksızoğlu, Adnan
2000 *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Kurtuldu, H. Sabri
2008 “Markalı Ürünler Kullananları Kullanmayanlardan Ayıran Faktörler”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sy.25, ss.71-88

- Kuskun, Ahu - Öztunç, Selen
2008 “Çocuk Televizyon ve Şiddet”,
<http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=799>, 18 Temmuz 2008
- Künüçen, A. Şükrü
2004 “Televizyonda Haber Programları, Şiddet ve Çocuk”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.3(2), ss.57-67
- Marshall, N. Martin
1996 “Sampling For Qualitative Research”, *Family Practice*, vol.13,
pp.522-525
- Mete, Mehmet
1999 *Televizyon Yayınının Türk Toplumunu Üzerindeki Etkisi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. Ankara
- Modleski, T.
1998 *Eğlence İncelemeleri*, çev: Nurdan Gürbilek, Metis Yay. İstanbul
- Nazlı, Serap
2007 *Aile Danışmanlığı*, Anı Yay. Ankara
- Oğuz, Y. Gürsel
2005 “Bir Güzellik Miti Olarak İncelik ve Kadınlarla İlgili Beden İmgensin Televizyonda Sunumu”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.4(1), ss.31-37
- Onur, Bekir
2004 *Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*, İmge Kitabevi, İstanbul
- Onur, Gönül
2008 “İlköğretim 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerine Sınıf ve Okul Kurallarının Hayat Bilgisi Dersi Programı Çerçevesinde Drama Tekniğiyle Öğretiminin Kalıcılığa Etkisi”, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa
- Öner, U. - Erkan, S. - Kılıççı, Y. - Selçuk, Z. - Pişkin, M. - Kuzgun, Y. - Acar, N.V. Bacanlı, F. - Akkök, F.
1999 *İlköğretimde Rehberlik*, Nobel Yayın, Ankara.

- Özcan, Mustafa
1987 “Kitle İletişim Vasıtaları Ve Eğitim”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 20(1-2), ss. 361-373
- Özer, Ömer
2005 “Yetiştirme Kuramının Eleştirel Bağlamında Değerlendirilmesi: Televizyonun Rezonans Etkisine Dair Bir Araştırma”, *Kültür ve İletişim*, sy.8, ss.127-161.
- Özyürek, Leyla
1979 “Çocuk Yılı Ve Televizyon Programları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 12(1-4), ss. 49-52
- Pişkin, Günseli
2007 “Binbir Gece Televizyon Dizisi Ve Toplumumuzda Kadın”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 9(1), ss. 195-215
- Pişkin, Metin
1993 “Çocuk İntiharı”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 23(2), ss. 441-436
- Ramonet, Ignacio
2000 *Medyanın Zorbalığı*, çev: Aykut Derman, Om Yay. İstanbul
- Ridley, Johnson
1983 “Relation of Childen Television Viewing to School Achievement and IQ”, *Journal of Education Research*, vol. 76, pp.5
- Rogge, Jan U.
1989 *Televizyon Video Delileri*, çev: Leman Çalışkan, Afa Yay. İstanbul
- RTÜK Aile Bireylerinin Televizyon İzleme Gün ve Saat Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması, Radyo Televizyon Üst Kurulu Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2007
http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0f157d78-0884-47d4-9591-3efc39178e05, 14.07.2008
- Sabuncuoğlu, Z. - Tüz, M.
1995 *Örgütsel Psikoloji*, Ezgi Kitabevi, Bursa

- Seferoğlu, S. Sadi - Akbıyık, Cenk
2006 “Eleştirel Düşünme ve Öğretimi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy.30, ss. 193-200
- Senemoğlu, Nuray
2005 *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*, Gazi Kitabevi, Ankara
- Sever, Sedat
1993 “Bilgi Toplumu Olma Aşamasında Ülkemizde Kitap ve Okuma Olgusu”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 23(2), ss. 721-727
- Siyez, M. Diğdem
2006 “Ergenlik Döneminde İntihar Girişimleri: Bir Gözden Geçirme”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, sy.14(2), ss. 413-420
- Smith, Marilyn E.
2008 “Television Violence and Behavior”,
<http://www.ericdigests.org/1994/television.htm>, 3 Ağustos 2008
- Şimşek, Nurettin
1993 “İletişim Teknolojilerinde Yeni Gelişmeler Ve Çağdaş Toplumlarda Kitle İletişim Araçlarının Etkiliği”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 26(1), ss.303-214
- Tan, Mine
1989 “Çağlar Boyunca Çocuk”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 22(1), ss. 71-88
- Tan, Şeref
2007 *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*, Pegema Yayıncılık, Ankara
- Tavşancıl, Ezel
2002 *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Tekin, Meral
1990 “Üniversite Gençliğinin Radyo, Televizyon, Sinema ve Tiyatro İzleme Alışkanlıkları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy. 23(1), ss. 353-370

- Tobi, Hüseyin
2006 “Televizyon, Şiddet ve Çocuklarımız”,
<http://karacoban.meb.gov.tr/rehberlik/D%C3%96K%C3%9CMANLAR/O%20KULDA%20%C5%9E%C4%B0DDET/TELEV%C4%B0ZYON%20%C5%9E%C4%B0DDET%20ve%20%C3%87OCUKLARIMIZ.doc>,
10 Temmuz 2009
- Topdal, Emine B.
2008 “Oyun Açılığını Gidermenin Yolu Olarak İnternet”, *Millî Eğitim Dergisi*
sy. 180, ss.353-365
- Türkoğlu, Adil
1983 “Eğitim Sistemimizde Televizyondan Yararlanma Olanakları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, sy.16(2), ss.175-191
- Uluç, Güliz
2002 “Toplumsal Bir Gruba Yönelik Şiddet Türü: Medya, Şiddet ve Çocuklar”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.2(2), ss. 4-11
- Ünlüer, A. Oğuz
2000 “3984 Sayılı Radyo Televizyon Yasası Üzerine Bir Değerlendirme ve Bazı Öneriler”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy.1(3), ss.18-23
- Üstün, Elif - Akman, Berrin - Etikan, İlker
2004 “Farklı Sosyo Ekonomik Düzeydeki Çocukların Bilişsel Gelişimlerinin Değerlendirilmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sy. 26, ss. 205-210
- Warren, R.
2005 “Parental Mediation Of Children’s Television Viewing İn Low-Income Families”, *Journal Of Communication*, vol. 55(4), pp.847-863
- Yapıcı, Şenay
2006 “Bir Eğitim Aracı Olarak Televizyon ve Etkileri”, *Üniversite Toplum*, sy. 2, ss. 1-4
- Yaşın, Cem
2005 “Toplantı Değerlendirmesi, Medyada Yeni Trendler,” *İletişim*, sy.21, ss. 282-290

- Yavuzer, Haluk
2003 *Çocuğun İlk Altı Yılı*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Yıldız, Armağan
2004 “Çocuk, Ölüm Ve Kayıp,” *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy.12, ss.125-144
- Yıldız, Pelin
2006 “Televizyon Stüdyolarında Hazırlanan Programların Zaman Ve Mekân Entegrasyonu Ve Türkiye’den Bir Stüdyo ‘Tv-8’ Örneğiyle Analiz Çalışması”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 8(1), ss. 273-295
- Yörük, E. D.
2002 “Watson-Glaser Eleştirel Akıl Yürütme Gücü Testinin (FormS) Türkçeye Uyarlanması”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara
- Yörükoğlu, Atalay
2000 *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, Özgür Yayıncılık, İstanbul.
2006 *Çocuk Ruh Sağlığı*, Özgür Yay. İstanbul
- Yüzer, Volkan
2006 “Günlük Yaşamda İnternet ve Medya İlişkileri”, *Selçuk İletişim Dergisi*, sy. 4(2), ss.87-96

EK 1

TELEVİZYONA BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ

Aşağıda, televizyon ile ilgili tutum ifade eden çeşitli cümleler bulunmaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz. Cümlenin sizde uyandırdığı kanaate göre **KATILIYORUM**, **KARARSIZIM**, **KATILMIYORUM** sütunlarından herhangi birine çarpı (X) işareti koyunuz.

Bu bir sınav değildir. Cevaplarımız bir araştırmada kullanılacaktır. Doğru ve içten cevap vermeniz araştırmanın doğru sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
1. Sevdiğim çizgi film, dizi film ya da yarışma programlarını izlerken televizyonu kapatmak bana zor gelir.			
2. Beğendiğim programları izleyebilmek için işlerimi bitirmede acele ederim.			
3. Kendi odamda bana ait bir televizyon olmasını isterim.			
4. Okuldayken televizyonda yayınlanan programları izleyemediğim için üzülüyorum.			
5. Sevdiğim programları izleyebilmek için kardeşim ya da ailemin diğer fertleriyle tartıştığımız zamanlar olmuştur.			
6. Televizyonsuz odada işim olduğunda, izleyemesem de televizyonu açarım ve televizyondan gelen ses beni rahatlatır.			
7. Annem ya da babam televizyon izlemeyeyim diye televizyonumuzu satarsa üzülürüm.			
8. İstesem de televizyon izlemekten vazgeçmem.			
9. Bana verilecek en etkili cezalardan biri sevdiğim programları izlememe cezasıdır.			
10. Okul dışında ki zamanımın çoğunu televizyon izleyerek harcarım.			
11. Hoşuma giden programları izlerken televizyon kumandası başkasında olunca kanalı değiştirebilir diye endişeleniyorum.			
12. Ailemden birisi televizyon izlememi sınırlandırdığında iç dünyamda ona karşı öfkelenirim.			
13. Günlük programımı yaparken televizyon izlemeye kesinlikle yer ayırırım.			
14. Çok televizyon izlediğim için uykusuz kalabiliyorum.			
15. Çizgi film ya da dizi film izlerken filmin en güzel yerinde elektrik kesilince öfkelenirim.			

16. Akşama sevdiğim program varsa, eve misafir gelmesini istemem.			
17. Sevdiğim çizgi film ya da dizi filmlerin bir bölümünü ve bu bölümün tekrarını izleyemesem kendimde bir eksiklik hissedirim.			
18.Daha az televizyon izlemek istiyorum, ancak bunu başaramıyorum.			
19. Akşama sevdiğim film ya da maç olduğunu hatırlayınca içime bir sevinç doğuyor.			
20. Bir günde toplam iki saatten fazla televizyon izlerim.			
21. Sevdiğim programların olduğu gün daha mutluyum.			
22. Televizyonun başına kısa bir süre için otursam bile uzun süre televizyon izliyorum.			
23.Çok fazla televizyon izlediğim için kendime kızıyorum.			
24. Beğendiğim filmlerin saati yaklaştıkça heyecanlanırım.			
25. Annem ya da babam bu kadar çok televizyon izlemememi söyler.			
26. Televizyon izleme süremi azaltmalıyım.			
27. Televizyon karşısında geçirdiğim süre giderek artmaktadır.			
28. Televizyon izlerken rahatlıyorum.			
29.Herhangi bir şekilde hoşlandığım programları izlememe engel çıkarsa bu programları izleyebilmek için akrabama ya da arkadaşşıma gitmek gibi başka yollar ararım.			
30. Televizyon izlemek bende bir alışkanlıktır.			
31. Televizyon izlemenin zararlı olabileceğini bildiğim halde televizyon izliyorum.			
32.Televizyon izlerken gözlerimin yorulduğunu hissediyorum.			
33. İzleyecek program bulamazsam televizyonu kapatmaktansa kanal kanal gezerek vakit harcarım.			
34.Evde televizyonun olmaması bana rahatsızlık verir.			
35.Bir ya da iki gün televizyon izleyemesem, televizyon izleme ihtiyacı hissedirim.			
36. Sevdiğim çizgi film ya da dizi filmleri izleyemediğim gün, gün boyu huzursuz oluyorum.			
37.Bu kadar çok televizyon izlemeseydim arkadaşşımla daha çok oyun oynardım.			

EK 2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Adınız ve Soyadınız:

Numaranız:.....

Cinsiyetiniz:

Erkek Kız

Sınıfınız :

4 5 6 7 8

Ağırlıklı Yıl Sonu Notu (Okul İdaresinden Alınacak):.....

Evinizde İnternet Bağlantısı Var mı?

Var Yok

Evinizde Kaç Adet Televizyon Var?

1 2 3 ve üzeri

Babanızın Eğitim Durumu:

Okur-Yazar Değil
 İlkokul
 Ortaokul veya İlköğretim
 Lise
 Üniversite

Annenizin Eğitim Durumu:

Okur-Yazar Değil
 İlkokul
 Ortaokul veya İlköğretim
 Lise
 Üniversite

Sizinle Beraber Kaç Kardeşiniz:.....

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı	:	İnegöl	1980		
Öğr.Gördüğü Kurumlar	:	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lise	:	1993	1996	İnegöl Lisesi	
Lisans	:	1997	2001	U.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği	
Yüksek Lisans	:				
Doktora	:				
Medeni Durum	:	Evli			
Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi:		İngilizce			
Çalıştığı Kurum (lar)	:	Başlama	ve	Ayrılma Tarihleri	Çalışılan Kurumun Adı
		2001		2006	Prof. Kaya Gürsel İlköğretim Okulu
		2006		2006	75. Yıl İlköğretim Okulu
		2006		2008	Hatice Salih İlköğretim Okulu
		2008			Şakir Lakşe İlköğretim Okulu

Yakup BALANTEKİN